

Delo Inštituta za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani v letu 2008

1 Osnovni podatki o Inštitutu za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani

Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani (v nadaljevanju inštitut) deluje v pravnoorganizacijski obliki samostojnega raziskovalnega zavoda po zakonu o zavodih (Ur. l. RS, št. 12/91, 45/94-odločba US in 8/96) in po zakonu o raziskovalni in razvojni dejavnosti (Ur. l. RS, št. 22/06-ZRRD-UPB1, 112/07-ZRRD-B). Temeljna dejavnost inštituta je raziskovanje in eksperimentalni razvoj na področju družboslovja (standardna klasifikacija dejavnosti K/72.200).

Inštitut je ustanovila Pravna fakulteta v Ljubljani s sklepom Fakultetnega sveta z dne 20.6.1958 (odločba št. 12/58-19 z dne 14.10.1958) kot znanstveni zavod, z določbo, da se šteje kot datum ustanovitve inštituta 1.7.1958. Senat Pravne fakultete Univerze v Ljubljani je 15.6.2000 sprejel akt o preoblikovanju inštituta v skladu z zakonom o zavodih. Po tem aktu je ustanoviteljica inštituta Pravna fakulteta v Ljubljani, ustanoviteljske pravice in obveznosti pa uveljavlja Senat Pravne fakultete v Ljubljani.

Inštitut je pravna oseba, ki nastopa v pravnem prometu v okviru registrirane dejavnosti samostojno z vsemi pravicami in obveznostmi brez omejitev. Kadar inštitut opravlja javno službo na področju znanstveno raziskovalne dejavnosti na podlagi koncesije Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, ima status zavoda s pravico javnosti po 36., 37. in 38. členu zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti (Ur. l. RS, št. 22/06-ZRRD-UPB1, 112/07-ZRRD-B). V okviru registrirane dejavnosti inštitut izdaja knjige, revije, znanstveno periodiko, izvaja izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje ter opravlja dejavnost javne specializirane knjižnice.

Organi inštituta so **upravni odbor (predsednik prof. dr. Vladimir SIMIČ, namestnik predsednika Igor BELE), znanstveni svet (predsednik doc. dr. Marko Bošnjak, podpredsednica izr. prof. dr. Katja FILIPČIČ) in direktor inštituta (doc. dr. Matjaž Jager).**

2 Delo organov inštituta

Upravni odbor je imel 2. seji: na prvi je obravnaval poročilo o delu inštituta in zaključni račun za preteklo leto ter finančni načrt in program dela inštituta za leto 2008. Na drugi seji pa je novoizvoljeni UO obravnaval ukrepe inštituta za sanacijo finančne izgube iz leta 2007.

Znanstveni svet je imel 8 sej, na katerih je razpravljalo o znanstveno-raziskovalnem delu, organizaciji znanstvenih sestankov in seminarjev, izdaji monografij in objavah delavcev v znanstvenih revijah doma in po svetu ter opravil volitve delavcev v znanstveno-raziskovalne nazive.

3 Delavci inštituta

V začetku leta 2008 je imel inštitut zaposlenih **16 delavcev: 11 delavcev je bilo zaposlenih s polnim delovnim časom** (doc. dr. Marko BOŠNJAK, doc. dr. Matjaž JAGER, doc. dr. Zoran KANDUČ, mladi raziskovalec Saša KMET, mlada raziskovalka Polona MOZETIČ, mladi raziskovalec Mitja MURŠIČ, izr. prof. dr. Dragan PETROVEC, prof. dr. Renata SALECL, strokovna sodelavka v humanistiki Ivanka SKET ter mlada raziskovalca Gašper Tompa in Aleš ZAVRŠNIK), **4 delavci so bili v dopolnilnem delovnem razmerju** (doc. dr. Katja FILIPČIČ, dr. Blaž KOVAČIČ, izr. prof. dr. Damjan KOROŠEC, izr. prof. dr. Katja ŠUGMAN STUBBS), s **polovičnim delovnim časom** pa je bila zaposlena akad. prof. dr. Alenka ŠELIH.

- 14.3. je bila doc. dr. Katja FILIPČIČ na Pravni fakulteti v Ljubljani izvoljena v naziv izredna profesorica za področje kriminologije.

- 21.3. je na Pravni fakulteti v Ljubljani mladi raziskovalec Mitja MURŠIČ dosegel doktorat znanosti s področja pravnih znanosti.

- 7.4. je bil dr. Aleš ZAVRŠNIK na Znanstvenem svetu Inštituta za kriminologijo izvoljen v naziv znanstveni sodelavec.

- 30.4. je prenehalo delovno razmerje dr. Mitji MURŠIČU, dr. Poloni MOZETIČ in mlademu raziskovalcu Gašperju TOMPI.

- 27.6. je mlada raziskovalka Polona MOZETIČ na Pravni fakulteti v Ljubljani dosegla doktorat znanosti s področja pravnih znanosti.

- 31.8. je prenehalo delovno razmerje doc. dr. Marku BOŠNJAKU. S 1.9. je inštitut z njim sklenil dopolnilno delovno razmerje za 8 ur na teden.

- 1.9. je inštitut sklenil delovno razmerje za določen čas z dr. Mitjo MURŠIČEM in dr. Polono MOZETIČ.

- 15.9. je bil izr. prof. dr. Zoran KANDUČ na Znanstvenem svetu inštituta izvoljen v naziv znanstveni svetnik

- 30.9. je zaradi upokojitve prenehalo delovno razmerje dokumentalistki Ivanki SKET.

- 1.10. je inštitut sklenil delovno razmerje s polnim delovnim časom za določen čas z novo bibliotekarko Tino SUŠNIK.

- 23.10. je bil dr. Mitja MURŠIČ na Znanstvenem svetu inštituta izvoljen v naziv znanstveni sodelavec.

- 23.10. je bila dr. Polona MOZETIČ na Znanstvenem svetu Inštituta izvoljena v naziv znanstvena sodelavka.

- 27.11. je bil doc. dr. Matjaž JAGER na Pravni fakulteti v Ljubljani izvoljen v naziv docent za področje kriminologije.

- 1.12. je nastopil delovno razmerje za določen čas s krajšim od polnega delovnega časa doc. dr. Matjaž AMBROŽ.

- 16.12. je bil izr. prof. dr. Dragan PETROVEC na Znanstvenem svetu inštituta izvoljen v naziv znanstvenega svetnika.

- 31. 12. je prenehalo delovno razmerje dr. Poloni MOZETIČ.

Ob koncu leta 2008 je imel inštitut zaposlenih 15 delavcev: 9 delavcev je bilo zaposlenih s polnim delovnim časom, 2 delavca sta bila zaposlena s krajšim delovnim časom od polnega delovnega časa, 4 delavci so bili v dopolnilnem delovnem razmerju z inštitutom.

4 Raziskovalno delo inštituta

V letu 2008 so bili končani naslednji raziskovalni projekti:

- **Kriminaliteta v postmoderni družbi – novi izzivi in odzivi** (raziskovalni programski projekt, za katerega je imel inštitut od Javne agencije za raziskovalno dejavnost RS 5-letno koncesijo, in sicer od 1.1.2004-31.12.2008. Voditeljica programske skupine je bila **prof. dr. Renata Salecl**).

- **Poravnavanje v kazenskih postopkih** (raziskovalni projekt v okviru Ciljnega raziskovalnega programa-CRP, naročnika in sofinancerja projekta sta bila Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS in Ministrstvo za pravosodje RS, voditeljica projekta pa **izr. prof. dr. Katja Filipčič**, trajanje projekta od 1.10.2006-31.3.2008).

- **Dokazni standardi v kazenskem postopku** (raziskovalni projekt v okviru Ciljnega raziskovalnega programa-CRP, naročnika in sofinancerja projekta sta bila Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS in Ministrstvo za pravosodje RS, vodja projekta **dr. Blaž Kovarič**, trajanje projekta od 1.10.2006-30.9.2008).

- **Evropski nalog za prijetje in predajo – primerjalno-pravni in nacionalni vidiki** (raziskovalni projekt v okviru

Ciljnega raziskovalnega programa-CRP, naročnika in sofinancerja projekta sta bila Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS in Ministrstvo za pravosodje RS, voditeljica projekta pa **izr. prof. dr. Katja Šugman Stubbs**, trajanje projekta od 1.10.2006-31.3.2008).

- **Dokaznopravni in organizacijski vidiki glavne obravnave v kazenskem postopku** (doktorska tema mlade raziskovalke **Polone Mozetič**, mentor doc. dr. Marko Bošnjak).

- **Razmerje med psihoanalitičnim in kazenskopravnim pojmovanjem subjekta** (doktorska tema mladega raziskovalca **Aleša Završnika**, mentorica prof. dr. Katja Šugman Stubbs, somentorica prof. dr. Renata Salecl).

- **Strukturne kontingence emocionalne fenomenologije medosebne nasilnosti** (doktorska tema mladega raziskovalca **Mitje Muršiča**, mentor izr. prof. dr. Dragan Petrovec).

V letu 2008 so bili v delu ali pripravi naslednji novi raziskovalni projekti

- **Nadzorovanje in kaznovanje v informacijski družbi: kibernetška kriminaliteta in nadzorstveni učinki informacijske tehnologije** (raziskovalni projekt, za katerega je sklenjena pogodba z Javno agencijo za raziskovalno dejavnost RS, trajanje projekta 1.2.2008-31.1.2011, vodja projekta **prof. dr. Renata Salecl**).

- **Dejavniki varnosti cestnega prometa v Republiki Sloveniji** (projekt v okviru Ciljnega raziskovalnega programa-CRP, za katerega je sklenjena pogodba z Javno agencijo za raziskovalno dejavnost RS in Ministrstvom za promet RS, trajanje projekta 1.9.2008-30.8.2010, vodja projekta **izr. prof. dr. Dragan Petrovec**).

- **Pojavnost nasilja in odzivnost na nasilje v zasebni sferi in v partnerskih odnosih** (raziskovalni projekt v okviru Ciljnega raziskovalnega programa-CRP, za katerega je sklenjena pogodba z Javno agencijo za raziskovalno dejavnost RS, Ministrstvom za notranje zadeve RS in Uradom Vlade RS za enake možnosti, trajanje projekta 1.9.2008-28.2.2011, vodja projekta **izr. prof. dr. Katja Filipčič**).

- **Slovensko pravosodje skozi številke: Primerjalna analiza in predlogi sprememb** (raziskovalni projekt v okviru Ciljnega raziskovalnega programa-CRP, vodja projekta **doc. dr. Marko Bošnjak**).

- **Prepoznavanje in preprečevanje nasilnega vedenja v šolskem prostoru - upoštevanje čustvenih vidikov pri prepoznavanju, obravnavanju in preprečevanju nasilnega vedenja v šoli – razvojno preizkušanje modela** (raziskovalni projekt, za katerega je sklenjena pogodba z Ministrstvom za šolstvo in šport RS in se financira iz skladov Evropske unije, trajanje projekta 1.10.2008-28.2.2011, vodja projekta **dr. Mitja Muršič**).

- **Družbeno nadzorstvo, kazenskopravni sistem, nasilje in preprečevanje viktimizacij v kontekstu visoko tehnološke družbe** (raziskovalni program za katerega je inštitut dobil od Javne agencije za raziskovalno dejavnost RS koncesijo za obdobje 1.1.2009-31.12.2014, vodja programske skupine **prof. dr. Renata Salecl**).

5 Knjižnica in dokumentacija inštituta

(Podatke je zbrala bibliotekarka Tina Sušnik).

V letu 2008 se je knjižni sklad povečal za 268 enot (203 knjige in 65 letnikov revij). Ob koncu leta je celotni knjižnični sklad obsegal 23.603 enot.

Izposoja knjižničnega gradiva se je v letu 2008 nekoliko zmanjšala zaradi večje neposredne uporabe internetnih virov. V knjižnici je bilo okoli 1100 obiskov, izposojenih pa je bilo okoli 5000 knjižničnih enot. Knjižnico uporabljajo raziskovalci inštituta, delavci in študentje fakultet, visokih in višjih šol ter drugi uporabniki. Knjižnica sodeluje kot aktivna članica v sistemu vzajemne katalogizacije COBISS in redno vnaša v vzajemno bazo podatke o novih knjigah, revijah ter bibliografskih enotah delavcev inštituta.

V letu 2008 je dokumentacija inštituta prenehala z dopolnjevanjem svoje računalniške baze podatkov, ki sedaj vsebuje 26.884 bibliografskih indeksiranih informacij. Te se uporabljajo predvsem za tematske poizvedbe. Informacije, ki tvorijo to bazo, so nastajale na temelju celotnega knjižnega gradiva, ki ga prejema knjižnica ter dokumentiranih člankov iz 80 revij. Baza je vključena v sistem COBISS v rubriki Druge specializirane baze podatkov pod imenom Kriminologija in kazensko pravosodje. Statistični podatki o uporabi te baze kažejo na stalno uporabo, saj uporabniki tudi na podlagi informacij iz te baze iščejo v knjižnici primarne dokumente.

6 Udeležba delavcev inštituta na kongresih, konferencah, posvetovanjih in drugih strokovnih ter znanstvenih srečanjih v letu 2008

Matjaž Ambrož

- od 5.-7.12. se je v Bovcu udeležil konference na temo: Pravo in mediji in imel prispevek: Kazensko pravo v medijih. Konferenco je organizirala ELSA Ljubljana.

Matjaž Jager

- od 2.-5.9. se je v Edinbourgu (Škotska) udeležil mednarodnega kongresa Evropskega združenja za kriminologijo (European Society of Criminology).

- od 27.-29.11. se je v Beogradu udeležil rednega letnega kolokvija mreže Cross border Crime group.

Zoran Kanduč

- 22.5. je v Ljubljani na Fakulteti za družbene vede sodeloval pri okrogli mizi »Izbrana dela Zorana Kanduča«. Okroglo mizo je organizirala prof. dr. Tanja Renner.

- 24.9. je na Fakulteti za varnostne vede v Ljubljani predstavil posebno številko revije Varstvoslovje, v kateri so obravnavani razvoj in temeljne zadržanosti kriminologije v izbranih balkanskih državah na mednarodni konferenci: »Policing in Central and Eastern Europe: Social Control in Contemporary Societies – Practices and Research«.

- 11.12. je v Ljubljani predstavil knjigo »Zapori revščine« (L. Wacquant). Predstavitev knjige je organizirala Založba/*cf.

Saša Kmet

- od 30.-31.5. se je v Ljubljani udeležil mednarodne konference z naslovom: »Zaščita finančnih in interesov Evropske skupnosti in razvijajoče se evropsko pravo«.

- od 2.-9.7. se je v Pragi (Češka) udeležil poletne šole »Zločin, pravo in psihologija (Summer School on Crime, Law and Psychology)«. Izobraževanje je organiziral Center for Public Policy.

- 15.10. se je na Reki (Hrvaška) udeležil sestanka s predstavniki Pravne fakultete Univerze na Reki z namenom sodelovanja pri pripravi zbornika na temo »Ženske – storilke v kazenskopravnem sistemu«.

- 17.12. se je v Ljubljani udeležil predavanja prof. dr. Anuške Ferligoj »Kako objavljati v prestižnih mednarodnih revijah«.

Damjan Korošec

- 22.2. je v Ljubljani sodeloval v javni predstavitvi mnenj, ki jo je v postopku sprejemanja nove kazenske zakonodaje (KZ-1) v svojih prestorih organiziral Državni svet Republike Slovenije.

- od 21.-22.3. se je v Beogradu udeležil mednarodnega znanstvenega srečanja z naslovom »Kazenskopravna vprašanja mladoletniškega prestopništva« (Krivično-pravna pitanja maloletniške delinkvencije). Srečanje je organiziralo Srbsko združenje za kazenskopravno teorijo in prakso (»Srpsko udruženje za krivičnopravno teoriju i praksu«). Sodeloval je z referatom: »Predlog najnovejšega slovenskega kazenskega zakonika s posebnim ozirom na otroke in mladoletnike kot storilce kaznivih dejanj« (»Predlog najnovijeg slovenskog krivičnog zakonika sa posebnim osvrtom na decu i maloletnike kao počinitelje krivičnih dela«). Referat je bil objavljen v zborniku posvetovanja.

- od 10.-13.4. se je v Leipzigu (Nemčija) kot soorganizator iz Slovenije udeležil rednega delovnega srečanja med

kazenskopravnimi strokovnjaki Pravne fakultete Univerze v Leipzigu in Pravne fakultete Univerze v Ljubljani. Na srečanju so sodelovali izbrani študenti iz obeh fakultet.

- od 5.-6. 6. je sodeloval v Portorožu na znanstvenem srečanju z naslovom »Dnevi javnega prava in javnega sektorja« v organizaciji Inštituta za javno upravo pri Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. Imel je referat: Sodobna dogmatika kazenskega prava cestnega prometa. Referat je objavljen v zborniku srečanja.

- 24.10 se je v Temišvaru (Romunija) udeležil mednarodnega strokovnega srečanja o harmonizaciji prava v evropskem pravnem prostoru. Srečanje je organizirala Pravna fakulteta Univerze v Temišvaru. Sodeloval je z referatom, ki bo objavljen v zborniku srečanja.

- od 4.-5.11. se je v Brnu (Češka) udeležil tradicionalnega mednarodnega strokovnega srečanja z naslovom »Dnevi prava« v organizaciji Pravne fakultete Univerze v Brnu. Sodeloval je z referatom, ki bo objavljen v zborniku srečanja.

- od 19.-20.11. se je v Portorožu udeležil strokovnega srečanja z naslovom »1. konferenca kazenskega prava in kriminologije« v organizaciji Gospodarskega vestnika, založbe. Imel je referat z naslovom: Najnovejši trendi pri obvladovanju opustitvenih kaznivih dejanj«. Referat je objavljen v zborniku srečanja.

Mojca Mihelj Plesničar

- 10.4. se je v Ljubljani udeležila enodnevnega seminarja, ki ga je organizirala Pravna fakulteta v Ljubljani na temo: Kaj prinaša novi model kazenskega postopka: razprava ob predlogu osnutka ZKP.

- od 30.-31.5. se je v Ljubljani udeležila konference na temo: Zaščita finančnih interesov Evropskih skupnosti in razvijajoče se evropsko kazensko pravo. Konferenco sta organizirala Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani in Društvo za kazensko pravo in kriminologijo Slovenije.

- od 8.-20.6. se je v Budimpešti (Madžarska) udeležila poletne šole na temo: Mediacija in druge metode spodbujanja demokratičnega dialoga (Mediation and other methods of foster democratic dialogue).

- od 1.-9.7. se je v Pragi (Češka) udeležila poletne šole na temo: Zločin, pravo in psihologija (Crime, Law and Psychology).

- od 16.-17.10. se je na Reki (Hrvaška) na Pravni fakulteti udeležila sestanka v zvezi z skupno raziskavo: Ženske kot morilke.

- 27.10. se je v Bruslju (Belgija) v organizaciji Evropske komisije udeležila sestanka v okviru ECLAN AGIS projekta z naslovom: Vzajemno priznavanje v EU (Mutual Trust in the EU). Na sestanku je sodelovala kot strokovnjakinja iz Slovenije. Pred predstavniki Evropske komisije in držav članic je predstavila slovensko poročilo ter pripombe.

- od 17.-24.10. se je v Ljubljani udeležila seminarja: Podjetniške delavnice za mlade raziskovalce v organizaciji ljubljanskega univerzitetnega inkubatorja.

- 28.10. se je v Bruslju (Belgija) udeležila sestanka v okviru organizacije ECLAN. Sodelovala je kot predstavnica Slovenske informacijske točke, ki jo predstavlja izr. prof. dr. Katja Šugman Stubbs.

Dragan Petrovec

- 12.2. se je v Ljubljani udeležil seminarja na temo: Postpenalna pomoč, ki ga je organizirala Socialna zbornica Slovenije. Bil je vodja seminarja.

- 21.2. je imel v Škofji loki za člane Rotary kluba predavanje z naslovom: Kaznovalna družba.

- 3.6. je imel v Kopru za člane Rotary kluba predavanje z naslovom: Družbena neenakost.

- 10.6. se je v Ljubljani udeležil seminarja, ki ga je organizirala Socialna zbornica Slovenije na temo: »Spolne zlorabe in odzivi nanje«.

- 3.9. se je v Novem mestu udeležil posveta o vrednotah, ki ga je organizirala Zveza združenj borcev NOV. Imel je referat z naslovom: »Svoboda in njena zloraba«.

- 18.10. se je v Kopru udeležil posveta o postpenalni pomoči, ki ga je organiziral Center za socialno delo Koper. Imel je referat z naslovom: »Sodelovanje institucij v projektu pomoči po prestani kazni«.

- 18.11. je imel v Vzgojnem zavodu Kranj predavanje z naslovom: Permisivnost in njeni koncepti.

Alenka Šelih

- od 13.-15.3. se je v Veroni (Italija) udeležila konference v okviru mednarodnega projekta EU (program AGIS) o mladoletniškem sodstvu v Evropi. Predstavila je slovensko poročilo o dobri praksi, izdelava primerjalnega slovarja za področje mladoletniškega sodstva za države jugo-vzhodne Evrope.

- od 5.-6.5. se je v Ljubljani udeležila Trubarjevega simpozija, ki ga je pripravila SAZU v sodelovanju z ZRC SAZU.

- od 6.-8.6. se je v Parizu (Francija) udeležila letnega sestanka Izvršnega odbora Mednarodnega združenja za kazensko pravo (Association internationale de droit pénal).

- od 3.-6.9. se je v Edinburghu (Škotska) udeležila 8. kongresa Evropskega združenja za kriminologijo (European Society of Criminology) in opravila razgovore za pripravo kongresa istega združenja leta 2009 v Ljubljani. Udeležila se je sestanka Izvršnega odbora Evropskega združenja za kriminologijo o vprašanih organizacije kongresa.

- 17.9. se je v Ljubljani udeležila I. strokovnega posveta o življenju z downovim sindromom. Posvet sta organizirali Pedagoška fakulteta v Ljubljani in Sekcija za downov sindrom društva Sožitje Ljubljana.

- 19.9. se je v Mariboru udeležila Dnevov slovenskih odvetnikov.

- od 12.-14.12. se je v Oxfordu (Velika Britanija) udeležila sestanka Izvršnega odbora Evropskega združenja za kriminologijo (European Society of Criminology). Tema sestanka so bile priprave na kongres tega združenja leta 2009 v Ljubljani.

Aleš Završnik

- 14.2. se je v Ljubljani udeležil seminarja o prijavi projektov EU.

- 8.3. se je v Ljubljani udeležil seminarja o digitalni forenziki in digitalnih orodjih, ki ga je organiziral Palsit, Ljubljana.

- 12.3. se je v Lovranu (Hrvaška) udeležil prvega mednarodnega seminarja o digitalnih dokazih, ki sta ga organizirala The British Institute of International and Comparative Law – Digital Evidence Research Programme ter Zavod za kazenske znanosti Moščenice Pravne fakultete Univerze na Reki.

- 1.4. se je v Bruslju (Belgija) udeležil »Infoday on Financial Programmes in the Area of Security and Criminal Justice« DG Justice, Freedom, Security.

- od 2.-4.6. se je v Kairu (Egipt) udeležil prve mednarodne konference Varnost, zasebnost in zaupnost v kibernet-skem pravu (The First International Conference on Security, Privacy and Confidentiality Issues in Cyberlaw – SPCI 2008), ki jo je priredilo Mednarodno združenje za boj zoper kibernetično kriminaliteto v Franciji in egiptovsko združenje za boj zoper kibernetično kriminaliteto. Imel je vabljen predavanje z naslovom: »Virtualna otroška pornografija: izzivi za kazensko materialno pravo« (»Virtual Child Pornography: Substantive Criminal Law Challenges«). Udeležbo je financirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS s posebnim razpisom.

- 12.6. se je v Mariboru udeležil 12. konference »Informatika in pravo« v organizaciji Centra za pravno informatiko in svetovanje d.o.o, Pravne fakultete Univerze v Mariboru in Fakultete za elektrotehniko, računalništvo in informatiko Univerze v Mariboru. Imel je vabljen predavanje z naslovom: Uporaba IT v kazenskopravnem odzivanju na kriminaliteto: panaceja ali pandorinina skrinjica.

- od 14.-23.7. se je v Budimpešti (Madžarska) udeležil poletne šole Aspects of Responsibility.

- od 24.-25.7. se je v Pragi (Češka) udeležil posvetovanja z naslovom Lex Informatica 2008 v organizaciji skupina Vienna Core Group in Pravne fakultete Karlove Univerze v Pragi. Imel je vabljeni predavanji z naslovom: Hramba podatkov v Sloveniji (Data Retention in Slovenia) in Kazenskopravne intervencije v kibernetičnem prostoru in načelo ultima ratio (Criminal Law Interventions in Cyberspace and Ultima Ratio Principle). Udeležbo je sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS s posebnim razpisom.

- od 26.-31.7. se je v Meissenu (Nemčija) udeležil poletne šole European Summer School on Internet Governance

v organizaciji University of Aarhus, Medienstadt Leipzig e.V. ter The Global Internet Governance Academic Network (GIGANET).

- od 2.-5.9. se je v Edinburgu (Velika Britanija) udeležil 8. letnega kongresa Evropskega združenja za kriminologijo na temo Kriminologija v javni sferi. Sodeloval je z referatom: »Kibernetična kriminaliteta in nadzorstveni učinki informacijske tehnologije« (»Cyber crime and control effects of the information technology«).

- od 7.-9.10. se je v Sofiji (Bolgarija) udeležil Regionalnega foruma o kibernetični varnosti Mednarodne telekomunikacijske zveze (ITU) za Evropo in Skupnost neodvisnih držav (CIS). Imel je vabljen predavanje z naslovom: Kazenskopravne reakcije na grožnje kibernetični varnosti (Criminal Justice System's Interventions to Cybersecurity Threats). Udeležbo je finančno omogočila Mednarodna telekomunikacijska zveza.

7 Objavljena dela delavcev inštituta

(Bibliografske podatke je posredovala bibliotekarka inštituta Barbara Bizilj)

Delavci inštituta so objavili 149 prispevkov v knjigah, zbornikih ter znanstvenih in strokovnih revijah doma in v tujini ter v sredstvih javnega obveščanja. Posamezni delavci so objavili naslednje število prispevkov: Marko Bošnjak 7, Katja Filipčič 8, Matjaž Jager 7, Zoran Kanduč 6, Saša Kmet 8, Damjan Korošec 14, Blaž Kovačič 2, Mojca Mihelj Plesničar 5, Polona Mozetič 6, Mitja Muršič 4, Dragan Petrovec 13, Renata Salecl 26, Alenka Šelih 8, Katja Šugman Stubbs 15, Aleš Završnik 20.

Marko Bošnjak

- Listina EU o temeljnih pravicah in kazensko pravo. Pravna praksa, 27/2008/5, pril. str. II-VIII.

- Novosti v kazenskem pravu EU po Lizbonski pogodbi. Pravna praksa, 27/2008/14, str. 19-21.

- Posegi v človekove pravice in osnutek ZKP-1. Pravna praksa, 27/2008/16-17, pril. str. XIV-XVI.

- Kaznivo dejanje in njegove vrednostne prvine. Pravna praksa, Ljubljana, 27/2008/35, str. 31-32.

- Actualités du droit pénal slovene: septembre 2005 - aout 2007. Revue de science criminel et droit pénal compare, oct./dec. 2007, no. 4, str. 924-928.

- Odgovornost odgovornega urednika - objektivna odgovornost?. V: Zbornik. 1. natis. Ljubljana: GV založba, 2008, str. 150-154.

- Some thoughts on the relationship between restorative justice and the criminal law. V: Mackay Robert (ur.), Bošnjak Marko (ur.), Deklerck Johan (ur.), Pelikan Christa

(ur.), Stokkom Bas van (ur.), Wright Martin (ur.). Images of restorative justice theory (Studies in Criminology and Forensic Science, Vol. 1). Frankfurt am Main: Verlag für Polizeiwissenschaft, 2007, str. 93-111.

Katja Filipčič

- Položaj žrtava krivičnih dela u zakonodavstvu Republike Slovenije. Temida, 2008, god. 11, br.1, str. 47-59.

- Razvoj prijavitvene dolžnosti v slovenski zakonodaji - prijavitvena dolžnost vs. varovanje poklicne skrivnosti. V: Pavlovič, Zoran (ur.), Filipčič, Katja (ur.), Rutar Leban, Tina (ur.): Detekcija in reakcija na pojave slabega ravnanja z otrokom - novo obdobje?. Ljubljana: Pedagoški inštitut, 2008, str. 89-96.

- Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND). 1. natis. Ljubljana: GV založba, 2008. 115 str.

- Šelih Alenka, Bele Ivan, Mozetič Polona, Bavcon Ljubo, Jager Matjaž, Ambrož Matjaž, Korošec Damjan, Petrovec Dragan, Peršak Nina, Selinšek Liljana, Hrastnik Blaž, Filipčič Katja, Zgaga Sabina, Bošnjak Marko, Završnik Aleš, Jakulin Vid. Sodobne usmeritve kazenskega materialnega prava: 2. del: raziskovalni projekt, (Raziskava, št. 153). Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti, 2007. 412 str.

- Filipčič Katja, Završnik Aleš, Tekavec Petra, Rusjan Marko, Zupančič Teja, Tonic Aleksandra, Murgel Sendi, Recek Petra, Mežnar Alenka: Poravnavanje v kazenskem postopku. (Raziskava, št. 156). Ljubljana, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, 2008. 208 str., [14] str. pril., graf. prikazi, preglednice.

- Jakulin Vid, Korošec Damjan, Ambrož Matjaž, Filipčič Katja: Praktikum za kazensko materialno pravo. Ljubljana, Uradni list Republike Slovenije, 2008.

- Premalo pretehtani posegi v temeljne institute kazenskega prava: o predlogu kazenskega zakonika. Delo, 26. januar 2008, leto 50, št. 21.

- Pavlovič Zoran (ur.), Filipčič Katja (ur.), Rutar Leban Tina (ur.): Detekcija in reakcija na pojave slabega ravnanja z otrokom - novo obdobje? Ljubljana, Pedagoški inštitut, 2008. 96 str.

Matjaž Jager

- Europäisches Strafrecht als Instrument europäischer Integration?. Krit. Vierteljahresschr. Gesetzgeb. Rechtswiss., 2008, jhrg. 91, 1, str. 57-72.

- Teaching of criminology. V: 7th Annual Conference of the European Society of Criminology. Abstracts. Bologna: Alma mater studiorum Universita di Bologna, 2007, str. 172.

- The influence of terrorist events on the development of EU criminal law. V: Becker Steven W. (ur.), Derenčinović Davor (ur.): International terrorism: the future unchained?. Zagreb: Faculty of Law, 2008, str. 189-204.

- --- si prosti voljo vero in postave ---. Delo (Ljubl.), 9. februar 2008, leto 50.

- Kos Drago, Jager Matjaž, Bele Ivan, Kozinc Miha: Premalo ljudi in znanja za boj proti gospodarskemu kriminalu: anketa. Finance. [Tiskana izd.], 3. dec. 2007, str. 3.

- Propagandni cilji kampanj zoper korupcijo: dr. Matjaž Jager, direktor Inštituta za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, o boju zoper korupcijo in gospodarski kriminal po slovensko. Večer (Marib.). [Tiskana izd.], 23. februar 2008, str. 4.

- Sodobne usmeritve kazenskega materialnega prava: 2. del: raziskovalni projekt, (Raziskava, št. 153). Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti, 2007. 412 str.

Zoran Kanduč

- O nekaterih kriminoloških vidikih odgovornosti (v postmoderni perspektivi). Revija za kriminalistiko in kriminologijo 59/2008/3, str.223-238.

- Moj (ne)ljubi čas : čigava dobrina?. Emzin (Ljubl.), 18/2008/3-4, str. 65-67.

- Organizirani kriminalitet u okviru nezakonitih i zakonitih organizacija. V: Petrovič Borislav (ur.), Peršak Nina (ur.). Sigurnost i suradnja kao reakcija na organizirani kriminalitet u srednjoj i jugoistočnoj Europi: zbornik radova. Sarajevo: Pravni fakultet, 2007, str. 21-61.

- Jeremy Rifkin: Konec dela - zaton svetovne delavske sile in nastop posttržne dobe. Revija za kriminalistiko in kriminologijo 59/2008/3, str. 290-292.

- Tostran zaporov kapitalističnega totalitarizma: nasilje zoper nasilje znotraj nasilja. V: Wacquant Loïc: Zapori revščine, (Rdeča zbirka). Ljubljana, Založba / *cf., 2008, str. 149-184.

- Varstvoslovje. Kanduč, Zoran (član uredniškega odbora 2008). Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Visoka policijsko-varnostna šola.

Saša Kmet

- Kaznivo dejanje detomora kot posledica psiho(pato)logije simbioze. Pravnik, Ljubljana, 63/2008/1-3, str. 63-84.

- Smrtna in dosmrtna kazen - emocionalna in filozofska (re)konstrukcija skrajnega kaznovanja. Revija za kriminalistiko in kriminologijo 59/2008/3, str. 249-260.

- Transakcijskoanalitični in psihoanalitični pogledi na detomor. Revija za kriminalistiko in kriminologijo 59/2008/1, str. 18-30.

- Emocionalna (re)konstrukcija kazenskega prava-nova pravno psihološka disciplina?. Zbornik znanstvenih razprav Pravne fakultete v Ljubljani, 2008, letn. 68, str. 151-173.

- Čustvo ljubosumja v luči emocionalne in seksualne (ne)zvestobe. Socialna pedagogika, Ljubljana, 12/2008/3, str. 265-292.

- »Slovenska zavist« - psiho(pato)logija emocije ali »nacionalni karakter«?. Pamfil, Ljubljana, februar 2008, str. 47-49.

- Dokaznopravni in organizacijski vidiki glavne obravnave v kazenskem postopku. Pravna praksa, Ljubljana, 27/2008/31-32, str. 39.

- Zločin, pravo in psihologija - vtisi s poletne šole: Summer school on crime, law and psychology, Praga, 2.-9.7.2008. Revija za kriminalistiko in kriminologijo 59/2008/3, str. 298-300.

Damjan Korošec

- Neueste Modernisierungsversuche des Sexualstrafrechts Sloweniens. Jura (Pécs), 2008, évfolyam 14, szám 1, str. 95-102.

- O poglavitnih kazenskopravnih dobrinah spolnih kaznivih dejanj. Pravnik, Ljubljana, 63/2008/7-8, str. 363-391.

- Zakon o pacientovih pravicah posebej z vidika kazenskega prava. Pravna praksa, Ljubljana, 27/2008/10, pril. str. II-VIII.

- Predlog najnovijeg slovenskog krivičnog zakonika sa posebnim osvrtom na decu i maloletnike kao počinitelje krivičnog dela. V: BEJATOVIĆ, Stanko (ur.). Međunarodni naučni skup Krivičnopravna pitanja maloletničke delinkvencije, (Beograd, 21-22. marta 2008. god.). Beograd: Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu: Kultura, 2008, str. 81-89.

- Incorporation of the Rome Statute in to national legislation. V: Rodicanu Ruxandra (ur.). Nouți legislative în spațiul juridic penal european. [Craiova]: Editura Universitaria Craiova, 2008, str. 80-93.

- Sodobna dogmatika kazenskega prava cestnega prometa. V: [XIV. dnevi javnega prava in javnega managementa, Portorož, 4-6, junij 2008], (Javna uprava, letn. 44, št. 1). Ljubljana: Inštitut za javno upravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, 2008, str. 77-99.

- Najnovejši trendi pri obvladovanju opustitvenih kaznivih dejanj. V: Zbornik. 1. natis. Ljubljana: GV založba, 2008, str. 19-26.

- A challenge for contemporary substantive criminal law - how to efficiently suppress terrorism while preserving fundamental human rights?. V: Becker Steven W. (ur.), Derenčinović Davor (ur.). International terrorism: the future unchained?. Zagreb: Faculty of Law, 2008, str. 173-187.

- Zakon o pacientovih pravicah. Pravna praksa, Ljubljana, 27/2008/34, str. 32-33.

- Spolnost in kazensko pravo: od prazgodovine do t. i. modernega spolnega kazenskega prava. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, 2008. 518 str.

- O poglavitnih kazenskopravnih dobrinah inkriminacij spolnih kaznivih dejanj. [Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri PF, 2007]. 49 f.

- Zakon o pacientovih pravicah in slovensko kazensko pravo. [Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri PF, 2008]. 51 f.

- Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča in drugi dokumenti z uvodnimi pojasnili (Zbirka Izobraževanje za človekove pravice, 1). 2. spremenjena in dopolnjena izdaja Ljubljana: Amnesty International Slovenije, 2003. Zv. <1->, ilustr.

- Praktikum za kazensko materialno pravo. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, 2008.

Blaž Kovačič

- Osnutek ZKP-1 s stališča reforme modela mešanega kazenskega postopka = Blaž Kovačič Mlinar. Pravna praksa, Ljubljana, 27/2008/16-17, pril. str. XI-XII.

- Dokazni standardi v kazenskem postopku (Raziskava, št. 160). Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, 2008. 220 str., preglednice.

Mojca Mihelj Plesničar

- Predobravnavni sodnik v osnutku predloga ZKP-1. Pravna praksa, Ljubljana, 27/2008/18, str. 18-19.

- Konferenca o zaščiti finančnih interesov Evropske unije in Švice: Basel, 10.-12. december 2007. Revija za kriminalistiko in kriminologijo 59/2008/1, str. 92-93

- Evropski nalog za prijete in predajo: primerjalnopravni in nacionalni vidiki (Raziskava, št. 157). Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, 2008. 204 str.

- Ambrož Matjaž, Bavcon Ljubo, Bele Ivan, Bošnjak Marko, Filipčič Katja, Jager Matjaž, Jakulin Vid, Korošec Damjan, Mozetič Polona, Peršak Nina, Petrovec Dragan, Selinšek Liljana, Šelih Alenka, Završnik Aleš, Zgaga Sabina, Šelih Alenka (ur.): Sodobne usmeritve kazenskega materialnega prava. 1. natis. Ljubljana, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti, 2007. 503 str.

- Trnjeva pot do pripravnštva. Pamfil, Ljubljana, marec 2007, str. 72-75.

Polona Mozetič

- Večrazsežnost osumljenčevega priznanja. Revija za kriminalistiko in kriminologijo 59/2008/1, str. 3-17.

- Kaznivo dejanje financiranja terorizma: zlo preprečevanja zla. Pravna praksa, Ljubljana, 27/2008/26, str. 18-19.

- Dokaznopravni in organizacijski vidiki glavne obravnave v kazenskem postopku: doktorska disertacija na Pravni fakulteti v Ljubljani (Raziskava, št. 158). Ljubljana, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, 2008. 283 str.

- Dokazni standardi v kazenskem postopku (Raziskava, št. 160). Ljubljana, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, 2008. 220 str., preglednice.

- Kritična znanost ali kriza znanosti?: ob 35. letnici izhajanja Časopisa za kritiko znanosti, domišljijo in novo antropologijo, Ljubljana, 19.12.2008. Ljubljana, 2008.

- Zakon o kazenskem postopku (ZKP): z navzkrižnim navajanjem zakonodaje (Zbirka Zakonodaja). 1. natis. Ljubljana: Planet GV, 2008. 597 str..

Mitja Muršič

- Peklensko nasilje - emocionalnost nasilnosti v »Peklenski pomaranči«. Revija za kriminalistiko in kriminologijo 59/20-08/1, str. 62-73.

- K večji varnosti s (kritično) kriminologijo emocij. Varstvoslovje, 10/2008/1, str. 21-31.

- Criminalising harmful conduct - the harm principle, its limits and continental counterparts: (Kriminalizacija škodljivega ravnanja - načelo škode, njegove omejitve in kontinentalni približki ...). Revija za kriminalistiko in kriminologijo 59/20-08/3, str. 285-289.

- Strukturne kontingence emocionalne fenomenologije medosebne nasilnosti: doktorska disertacija. Pravna fakulteta v Ljubljani: [M. Muršič], 2008. 256 str.

Dragan Petrovec

- Mozaik slovenskega značaja skozi portrete o (ne)strpnosti ali »entiteta z identiteto«. Anthropos, Ljubljana 39/2007/3-4, str. 343-349.

- Suverenova milost. Pravna praksa, Ljubljana, 27/2008/44, str. 18.

- O zaporski arhitekturi in Potemkinovih vaseh. Pravna praksa, Ljubljana, 27/2008/49-50, str. 17-18.

- Vsa bodočnost je še pred mano: koserija o sodobni umetnosti. Dnevnikov objektiv, 22. november 2008, str. 29.

- Tanka meja: storilci, žrtve, ujetniki. Dnevnikov objektiv, 20. december 2008, str. 30.

- ...Ko bom velik, bom znal tud angleško. Slovensko pa že znam: Quo vadis lingua nostra (prevod za medijskega inšpektorja). Dnevnikov objektiv, 26. julij 2008, str. 30.

- Basic principles of Slovenian penal and prison system. V: Masse Michel (ur.). Un droit pénal postmoderne?: Mise en perspective de certaines évolutions contemporaines. Poitiers: Faculté de droit et des sciences sociales de l'Université de Poitiers, 2007, 2007, str. 325-337.

- Šugman Katja, Petrovec Dragan: The European criminal record in Slovenia. V: Stefanou Constantin. Towards a European criminal record. Cambridge; New York, Cambridge University Press, cop. 2008, str. 226-241.

- Petrovec Dragan, Jakulin Vid: Dosmrtni zapor: pro et contra: [intervju z dr. Petrovcem in dr. Jakulinom]. Pamfil, Ljubljana, Februar 2008, str. 64-68.

- Med demokracijo in prosvetljenim monarhom. Pravna praksa, Ljubljana 27/2008/13, str. 3.

- Temna kaznilnica na sončni strani. Pravna praksa, Ljubljana, 27/2008/22, str. 3.

- Do oblasti prijazno socialno delo. Sociano delo, 47/20-08/3-6, str. 281-284.

- Sodobne usmeritve kazenskega materialnega prava: 2. del: raziskovalni projekt (Raziskava, št. 153). Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti, 2007. 412 str.

Renata Salecl

- The nature of the event in late capitalism. Cardozo law rev., April 2008, vol. 29, nu. 5, str. 2333-2345.

- Nobody home. Cabinet, 2008, issue 31, str. 95-98.

- La ira voluntaria. Cultura/s. La Vanguardia, 23. november 2005, str. 23.

- Krivda in ideali. Delo, Ljubljana 2. februar 2008, leto 50, št. 27.

- Prežičevanje: Sodobnost, ideje, pravičnost - ali sploh štejejo?. Delo, Ljubljana 30. avgust 2008, str. 7.

- Laž in sram: pomisleki. Delo, Ljubljana 13. september 2008, str. 32.

- Ekonomija občutkov: pomisleki. Delo, Ljubljana 16. avgust 2008, str. 32.

- Preživetje je odvisno od podrobnosti: Pomisleki. Delo, Ljubljana, Sobotna priloga, 5. Julij 2008, str. 32.

- Nasilje uglajenosti: pomisleki. Delo, Ljubljana 3. maj 2008, str. 40.

- Pomisleki: Iskanje očeta. Delo, Ljubljana 5. april 2008, str. 40.

- Škatle in prazne knjige: pomisleki. Delo, Ljubljana 18. oktober 2008, str. 40.

- Božiček in smrt denarja: pomisleki. Delo, Ljubljana 22. november 2008, str. 40.

- Otroci komunizma - podaniki kapitalizma: Pomisleki. Delo, Ljubljana 31. maj 2008, str. 40.

- Inner limits in times of the tyranny of choice. V: Dasgupta Rana (ur.), Möntmann Nina (ur.), Pitchon Avi (ur.): Manifesta 7: companion: The European biennial of contemporary art, 19 July-2 November 2008, Trentino, Italy. Milano: Silvana Editoriale, cop. 2008, str. 176-185.

- Seja autêntico!: arte e subjetividade no capitalismo tardio. V: Lagnado Lisette (ur.), Pedrosa Adriano (ur.). 27. bienal de São Paulo: seminários. Rio de Janeiro: Cobogó, 2008, str. 284-291.

- Vivim en una societat sense límits?. V: Massip Bonet Cinta (ur.), Perelló Josep (ur.), Stanley H. Eugene: Fora d'equilibri: encontre internacional Noves fronteres de la ciència, l'art i el pensament, (KRTU). Barcelona: KRTU (Cultura, Recerca, Tecnologia, Universals): Generalitat de Catalunya, Departament de cultura i mitjans de comunicació, 2008, str. 105-121.

- Subjectivity in times of abundance of choice. V: Moore Henrietta L. (ur.), Held David (ur.), Young Kevin (ur.): Cultural politics in a global age: uncertainty, solidarity and innovation. Oxford, Oneworld, 2008, str. 358-364.

- Seiduselbst!: Kunst und Subjektivität im Spätkapitalismus. V: Verlic Brigitte (ur.), Budak Adam (ur.), Pakesch Peter (ur.): Zeichen der Psyche: psychoanalytische Perspektiven zur Kunst. Wien: Turia, Kant, 2008, str. 165-185.

- Zakaj imamo umirajočega mazohista za umetnika? = Why do we consider a dying masochist to be an artist?. V: Soban Tamara (ur.), Badovinac Zdenka. 7 grehov: Ljubljana - Moskva: Arteast razstava: [Moderna galerija, 20. december 2004-13. marec 2005]: Ljubljana - Moscow: Arteast exhibitio: [Museum of Modern Art, Ljubljana, 20 December 2004-13 March 2005]. Ljubljana: Moderna galerija: = Museum of Modern Art, 2008, str. 44-51.

- Art and the non-representable. V: Benzer Christa (ur.), Böhler Christine (ur.), Erharder Christiane (ur.): Continuing dialogues: a tribute to Igor Zabel. Zurich, JRP Ringier, 2008, str. 191-194.

- Življenje povprečnega Slovenca se mi zdi zelo dolgočasno: intervju. Sedem dni (Maribor), 10. september 2008, letn. 57, št. 36, str. 14-16.

- O nasilju in odsotnosti sramu, o strahu in občutku krivde posameznika, o vzgoji in avtoriteti. Ambient, Ljubljana 10. december 2008, leto 16, št. 80, str. 31-32.

- Tesnoba in Ljubezen. Flash, 1/2008/3, str. 181-183.

- Živimo v tretji dobi tesnobe: ekstravju. Mag, Ljubljana 2008, št. 3, str. 74-76.

- Slovenci se hitro razveselijo vsakovrstnih tajkunskih bojev: pogovor s sociologinjo Renato Salecl, doktorico znanosti z Inštituta za kriminologijo pri ljubljanski Pravni fakulteti Večer (Marib.). [Tiskana izd.], 5. april 2008, str. 50-51.

- Zadnje predavanje: pomisleki. Delo, Ljubljana 8. marec 2008, str. 40.

Alenka Šelih

- Smo pozabili nauke iz naše bližnje zgodovine?: Primer pridržanja B. Penka. Delo, Ljubljana, Sobotna priloga, 5. julij 2008, str. 8-9.

- Vključevanje otrok z motnjo v duševnem razvoju v redne osnovne šole - pomemben vidik vzgoje za človekove pravice. V: Sancin Vasilka, Rustja Erika: Vzgoja in izobraževanje za človekove pravice: predstavitev različnih pogledov na vzgojo za človekove pravice. Ljubljana, Pedagoški inštitut, 2008, str. 113-119.

- Šelih Alenka, Verginella Marta, Puhar Alenka, Šuklje Rapa, Drev Miriam: Frontalni vstop v zgodovino: Pozabljena polovica. Delo Ljubljana 19. april 2008, leto 50, št. 91, ilustr.

- Včasih se država obnaša kot v silobranu pred varuhom. Dnevnik, 10 december 2008, leto 58, št. 286, str. 2-3.

- Skušnjava navzkrižja s pravno državo. Pravna praksa, Ljubljana, 27/2008/49-50, str. 3.

- Preureditev oblasti: domišljajske sile prava (Zbirka Pravna obzorja, 37). Ljubljana, GV založba, 2008. 275 str. .

- Strokovno gradivo. Ljubljana: Sožitje, sekcija za downov sindrom, 2008. 94 str., ilustr.

- Ženske so navdušene, kaj pa moški?. Delo, Ljubljana 12. marec 2008, leto 50, št. 59, str. 19, ilustr.

Katja Šugman Stubbs

- Šugman Katja, Jager Matjaž: Europäisches Strafrecht als Instrument europäischer Integration?. Krit. Vierteljahresschr. Gesetzgeb. Rechtswiss., 2008, jhrg. 91, 1, str. 57-72.

- Širjenje dosega kazenskega prava ali kako kazensko pravo čedalje bolj vpliva na naše vsakdanje življenje: Katja Šugman Stubbs. Podjetje in delo, str. 1404-1409.

- Načelo uzajamnog priznavanja: primjer Evropskog uhidbenog naloga. Pravo i pravda (Sarajevo), 2008, god. 7, br. 1, 7 str.

- The Implementation of the European Arrest Warrant in the Republic of Slovenia. Eucrim, 2007, issue 3/4, str. 133-137.

- Obseg sodne kontrole ENPP. Pravna praksa, Ljubljana, 27/2008/20, pril. str. V-VIII.

- Neenakost med tožilcem in obrambo: ne obstaja dober ali slab tip kazenskega postopka - skrivnost je v dobrem ravnotežju. Dnevnikov objektiv, 5.1.2008, str. 14-15.

- The Execution of the European Arrest Warrant in Slovenia: Problems of Practice and Legislation. V: GORSKI, Adam. The European arrest warrant and its implementation in the member states of the European Union. Warszawa: C.H. Beck, 2008, str. 112-117.

- Slovenia. V: GORSKI, Adam. The European arrest warrant and its implementation in the member states of the European Union. Warszawa: C.H. Beck, 2008, str. 333-353.

- Criminal procedure in Slovenia. V: Criminal procedure in Europe (Schriftenreihe des Max-Planck-Instituts für Ausländisches und Internationales Strafrecht, Reihe S., Strafrechtliche Forschungsberichte, 112). Berlin: Duncker & Humblot; Freiburg i. Br.: Max-Planck-Institut, 2008, str. 483-539.

- Šugman Katja, Petrovec Dragan: The European criminal record in Slovenia. V: Stefanou Constantin: Towards a European criminal record. Cambridge; New York, Cambridge University Press, cop. 2008, str. 226-241.

- Šugman Katja, Jager Matjaž: The influence of terrorist events on the development of EU criminal law. V: Becker Steven W. (ur.), Derenčinović Davor (ur.): International terrorism: the future unchained?. Zagreb, Faculty of Law, 2008, str. 189-204.

- Pozabljena polovica. Pravna praksa, Ljubljana, 27/2008/13, str. 32-33, ilustr.

- Pravosodni sistem bo doživel velik šok, če bo ta zakon sprejet: kazenski postopek. Mladina, 18.1.2008, št. 3, str. 28-30.

- Kovačič Mlinar Blaž, Šugman Katja, Mozetič Polona, Gorkič Primož, Brvar Bogomil, Završnik Aleš: Dokazni standardi v kazenskem postopku (Raziskava, št. 160). Ljubljana, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, 2008. 220 str., preglednice.

- Šugman Katja, Gorkič Primož, Muhič Natalija, Mihelj Plesničar Mojca, Fišer Zvonko: Evropski nalog za prijete in predajo: primerjalnopravni in nacionalni vidiki (Raziskava, št. 157). Ljubljana, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, 2008. 204 str.

Aleš Završnik

- Konceptualne zagate restorativne pravičnosti-nova paradigma modernega odzivanja na kriminaliteto?. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 59/2008/2, str. 125-140.

- Feministična kritika prava in kazenskopravnega sistema. Zbornik znanstvenih razprav Pravne fakultete v Ljubljani, 68/2008, str. 285-314.

- Sovražni govor po predlogu KZ-1. Pravna praksa, Ljubljana, 27/2008/4, pril. str. VI-VIII.

- Bo internet uničila (naša) skrb za varnost?. Delo, Ljubljana 6. november 2008, str. 19.

- Cyber crime and control effects of the information technology. V: 8th Annual Conference of the European Society of Criminology, Edinburg 2008, 2nd-5th September. Abstracts. Edinburg: School of Law [etc.], 2008, str. 194.

- Uporaba IT v kazenskopravnem odzivanju na kriminaliteto: panacea ali pandorina skrinjica?. V: Kežmah Boštjan (ur.), Kežmah Urška (ur.): Informatika in pravo: zbornik vabljenih predavanj četrte konference. Maribor, Pravna fakulteta: CEPRIS, 2008, 2008, str. 4-5.

- Definiční problémy a kriminologická specifika kyberzločinu. V: Grivna Tomáš (ur.), Polčák Radim (ur.): Kyberkriminalita a právo. Praha, Auditorium, 2008, str. 26-48.

- Serijski morilec: normalen psihopat patološke matere. Pravna praksa, Ljubljana, 27/2008/33, str. 32.

- David S. Wall: Cybercrime - the transformation of crime in the information age : (Kibernetška kriminaliteta - preobrazba kriminalitete v informacijski dobi). Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 59/2008/1, str. 80-85.

- Ian Walden: Computer crime and digital investigations: (Računalniška kriminaliteta in digitalne povezave). Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 59/2008/2, str. 198-204.

- Zasebnost je mrtva. Pravna praksa, Ljubljana, 25. september 2008, leto 27, št. 37, str. 3.

- Zaupanje. Pravna praksa, Ljubljana, 27/2008/42, str. 3.

- Prva mednarodna konferenca »Varnost, zasebnost in zaupnost v kibernetnem pravu«: Kairo, 2.-4. junij 2008. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 59/2008/3, str. 293-295.

- Razmerje med psihoanalitičnim in kazenskopravnim pojmovanjem subjekta: doktorska disertacija (Raziskava, št. 154). Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti, 2007. 376 str.

- Kovačič Mlinar Blaž, Šugman Katja, Mozetič Polona, Gorkič Primož, Brvar Bogomil, Završnik Aleš: Dokazni standardi v kazenskem postopku (Raziskava, št. 160). Ljubljana, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, 2008. 220 str., preglednice.

- Filipčič Katja, Završnik Aleš, Tekavec Petra, Rusjan Marko, Zupančič Teja, Tonič Aleksandra, Murgel Sendi, Recek Petra, Mežnar Alenka: Poravnavanje v kazenskem postopku (Raziskava, št. 156). Ljubljana, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, 2008. 208 str., [14] str. pril., graf. prikazi, preglednice.

- European Society of Criminology, Edinburgh, 2008. Cyber crime and control effects of the information technology: [predavanje na konferenci] VIII Annual Conference »Criminology in the public sphere«: European Society of Criminology, Edinburgh, 2008.

-Vienna Core Group, Praga, 23.-24. julij 2008. Criminal law interventions in cyberspace: cases of cyber warfare and cyber terrorism: [vabljeno predavanje na mednarodni konferenci]: Lex Informatica, [organizator] Vienna Core Group, Pravna fakulteta Karlove univerze v Pragi, 23. - 24. julij 2008. Praga, 2008.

-Vienna Core Group, Praga, 23.-24. julij 2008. Data retention in Slovenia: [vabljeno predavanje na mednarodni konferenci]: Lex Informatica, [organizator] Vienna Core Group, Pravna fakulteta Karlove univerze v Pragi, 23. - 24. Julij 2008. Praga, 2008.

-Virtualchildpornography:substantivecriminallawchallenges: [vabljeno predavanje na konferenci] The First International Conference on Security, Privacy and Confidentiality Issues in Cyberlaw, Kairo, 2.-4. junij 2008. Kairo, 2008.

8 Pedagoško delo delavcev inštituta (zaposleni s polnim delovnim časom)

Jager Matjaž

Na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru je imel uvodno predavanje na enodnevem simpoziju na temo Kraje umetnin, ki ga je organizirala ARCA, 18.9. Na Pravni fakulteti v Ljubljani je 5.11. predaval na dodiplomskem študiju pri predmetu Gospodarsko kazensko pravo. Na Pravni

fakulteti Univerze Luxembourg je od 10.-12.11. na podiplomskem študiju kazenskega prava kot nosilec predaval predmet Kriminološke teorije in prevencija.

Kanduč Zoran

Na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani je na magistrskem študiju kot nosilec predmeta predaval Sociologijo odklonskosti. Na Pravni fakulteti v Ljubljani je kot nosilec predmeta na magistrskem študiju predaval Kriminologijo in Viktimologijo. Na Fakulteti za varnostne vede v Mariboru je kot nosilec predmeta na magistrskem študiju predaval predmet Sociološki in filozofski aspekti v kriminologiji, na doktorskem študiju pa je kot nosilec predmeta predaval Družbeno nadzorstvo v postmoderni družbi.

Kmet Saša

Na dodiplomskem študiju Pravne fakultete v Ljubljani je imel pri predmetu Sodna psihologija 8.1. predavanje: »Emocionalna (re)konstrukcija kazenskega prava«, 4.11. in 9.12. pa pri istem predmetu predavanji na temo psihologije čustev v partnerskih odnosih. V okviru dodiplomskega študija je opravil delovno mentorstvo pri več diplomskih nalogah in pregledal seminarske naloge pri predmetu Sodna psihologija oziroma Kriminologija. Na Pedagoški fakulteti v Ljubljani je imel na dodiplomskem študiju socialne pedagogike pri predmetu Osnove prava in kriminologije 27.3. predavanje z naslovom »Kriminološki vidiki za-

svojenosti s spolnostjo«, 24.4. pa pri istem predmetu predavanje z naslovom: »Detomor v luči psiho(pato)logije simbioze«. Pri tem predmetu je tudi vodil kriminološke seminarje.

Petrovec Dragan

Na Fakulteti za socialno delo v Ljubljani je na rednem in izrednem študiju predaval Osnove kazenskega prava in kriminologije in imel predavanja na specialističnem študiju iz Penologije (smer izvrševanje kazenskih sankcij). Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je študentom anglistike – smer prevajalstvo - predaval Terminologijo kazenskega prava in kriminologije (enosemestrski predmet). Na Pravni fakulteti v Ljubljani je imel predavanja iz predmeta Penologija na podiplomskem študiju kazenskega prava in kriminologije. Na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru je na rednem in izrednem študiju predaval Penologijo, na podiplomskem študiju pa predmet Kaznovalna politika.

Završnik Aleš

Na Pedagoški fakulteti v Ljubljani je imel 10.3. predavanje na podiplomskem študiju. Na Pravni fakulteti v Ljubljani je izvajal tutorstvo skupini podiplomskih študentov kriminologije. Na Open Cafe v Ljubljani je imel 18.11. predavanje z naslovom: »Spol in pravo: zakaj in kako pravo ob ženski travmira?«

Zbral in uredil Franc Brinc

»Načini uveljavljanja evropskih direktiv o nasilju nad ženskami, otroki in mladimi: dobre prakse in priporočila« — vtisi s konference

Ways of implementing the EU Directives on Violence against Women, Children and Youth: Good Practices and Recommendations», Ljubljana, 20.–22. marec 2009

20. marec. Optimistični začetki. Okoli poldneva sem prisopihala do RTV, zaklenila kolo in se podala proti nekdanjemu Turistu, danes modernemu hotelu in konferenčnemu centru, da bi opravila registracijo. Že navajena položajev, ko ljudje mislijo, da me po važnih opravkih »odraslega sveta« pošiljajo starši, sem takoj prepoznala dilemo, v kateri se je zavoljo mojega otroškega obraza znašla prijazna gospa na prijavnem mestu. Pomagala sem ji in namignila, da sem tam zaradi registracije udeležbe in predstavitve prispevka. Po minuti trajajočem prevzemu zvezka, mape, programa in svinčnika sem skočila še čez cesto na kavo s prijateljem, ki se je na konferenci slučajno mudil kot fotograf. Ker je zapihal močan veter in seveda, da bi ne zamudila pozdravnega govora naše ministrice, sva se kaj hitro odpravila nazaj proti hotelu City.

Glede na splošno družbeno prepričanje, da ima »nežnejši spol« več posluha za osebnostne in socialne stiske, je bilo se-

veda upravičeno pričakovati, da bodo na konferenci o nasilju nad ženskami, otroki in mladimi moški udeleženci v manjšini. Kljub tej slutnji je bil zame vstop v veliko dvorano konferenčnega centra svojevrsten šok. Če bi v naslednjih petih minutah v dvorano ne vstopil moj diplomski mentor, bi bila omenjeni prijatelj in eden izmed članov raziskovalne skupine s filozofske fakultete — če karikiram — edina »otoka sredi razburkanega morja estrogena«. Mojo osuplost sta prekinila soj bliskavic in zvok zaklopov zaslonk, ki sta naznanila, da so med navadne smrtnike po vsej verjetnosti prišle nekatere pomembne osebe. Prihod notranje ministrice in varuhinje človekovih pravic je pomenil tudi uradni začetek programa.

Kot prva je navzoče nagovorila **Katarina Kresal**, ki je v pozdravnem govoru poudarila predvsem, da si je za eno izmed prednostnih nalog svojega ministirovanja zastavila prav neizprosni boj proti nasilju. Ministrica se je kot svetla izjema

našega političnega prostora že izkazala kot »mož beseda« (in bila za to »nagrajena« celo z interpelacijo), zato upanje na izpolnitev obljubljenega ostaja. Ob tem vseeno ne smemo pozabiti, da bi boj zoper nasilje večinoma lahko označili kot »boj z mlino na veter« ali vsaj kot proces, ki po trajanju vsekakor presega štiriletni politični mandat. Ker pa je nasilje svetovni problem, Kresalova v sklepu seveda ni pozabila omeniti nujnosti interdisciplinarnega in meddržavnega sodelovanja pri uresničevanju zadanega cilja. Požela je bučen aplavz in čustveno nabite vzklike navdušenja nekaterih udeleženk – predvsem predstavnic (radikalnih) feminističnih nevladnih organizacij. Čustveni izbruhi pa očitno niso presenetili le mene, pač pa tudi kongresov že vajenega kolega, saj takšen odziv za bolj »poštirkane« pravniške simpozije ni značilen.

Optimistično vzdusje v dvorani je zdržalo in pričakalo tudi drugo govornico – **Zdenko Čebašek Travnik**. Ta je, ob spremljavi »srce parajočih« projekcij fotografij »tipa *National geographic*« (bojda z njenih svetovnih popotovanj), v govoru najprej izpostavila zaostanek Slovenije za državami zahodne Evrope glede boja zoper nasilje. Nato je naštel nekatero slovenske »korake v pravo smer«: širitev mreže nevladnih organizacij, varnih hiš in telefonskih povezav za pomoč žrtvam nasilja, sprejem zakona o preprečevanju nasilja v družini, raziskave o nasilju v šoli, izobraževanje osebja različnih institucij v prepoznavanju nasilja itn. Varuhinja je govor zaključila s pozivom v »duhu evropske povezave«: da bo Evropa v prihodnosti učinkovita pri preprečevanju nasilja, je treba »zavihati rokave«, t. j. aktivno spodbujati meddržavno izmenjavo znanja, informacij in izkušenj. Sklenila je, da bo konferenca zagotovo »postregla z dobrimi praksami in priporočili« (»dobre prakse in priporočila« je bila sploh besedna zveza konference!), ki naj bodo temelj prihodnjega sodelovanja. Ni kaj, spodbudne in optimistične besede! Kot nalašč za uvod v naslednja štiri predavanja...

Kot prva je spregovorila **Liz Kelly** z londonske *Metropolitan University*, ki nas je popeljala skozi razvoj povezanega pristopa k obravnavanju nasilja nad ženskami in dekleti v Veliki Britaniji. **Carol Hagemann-White** z Univerze v Osnabrücku je pojasnila proces oblikovanja politike boja proti nasilju nad ženskami v Nemčiji. Iskreno rečeno, predavanji name nista naredili velikega vtisa, saj je šlo za bolj ali manj suhoparno povzemanje prizadevanj feminističnega aktivizma v Evropi od graditve varnih hiš v 70. letih do danes. Zahodnjaško leporečje o potrebi po »spoštovanju temeljnih človekovih pravic«, »večdisciplinarnem pristopu« in »izkoreninjenju stereotipov patriarhalne družbe« na žalost ni bilo ponazorjeno s konkretnimi vsebinskimi rešitvami za doseganje formalne enakopravnosti žensk, ki bi izrecno prispevale k dejanski enakopravnosti in nenazadnje zmanjšale stopnjo nasilja nad ženskami v obeh državah. Razkorak med besedami in dejanji ter odsotnost domiselnih rešitev sta se na žalost izkazali kot značilnosti večine prispevkov konference.

Eden takih je bil tudi prispevek **Jeffa Hearn**a, sociologa britanskega porekla, s finske *Hanken School of Economics*, ki je spregovoril o moških kot storilcih nasilja. Pri tem je izpostavil, da je posamično kaznivo dejanje nasilja moškega nad žensko vselej tudi družbeno pogojeno in izhaja iz socialnega konstrukta moškosti, ki je prevladoval v zgodovini vse do danes. Da bi ga spremenili, je po Hearnovo treba osvetliti povezave med nasiljem, neenakopravnostjo med spoloma, militarizmom itn. Nasilje nad ženskami bo preteklost šele, ko bomo družbo »demaskulinizirali«, kar pa lahko dosežemo le z dolgotrajnim socialnim procesom, v katerem bodo sodelovale tako nevladne organizacije kakor tudi državni in naddržavni organi. Sicer povsem zanimivo predavanje je poslušalca pustilo razočaranega, če je pričakoval tudi jasne vsebinske predloge glede reševanja problema nasilja, ki jih je obljubljal *povzetek*. Odsotnost katarze ob govornikovem sklepu me je navdala s slutnjo in bojznijo, da so vsa predavanja sama sebi namen, torej je sama sebi namen tudi konferenca. Je potemtakem tudi vsakršen boj proti nasilju sam sebi namen?

Kot naročeno je bilo na vrsti predavanje **Katje Filipčič** z ljubljanske pravne fakultete o pravnih odzivih na družinsko nasilje. Morda so enako znanstveno izhodišče in pravniške vrednostne predpostavke tiste, ki so pregnale moje mračne misli in botrovale občutku, da smo iz sveta idej naposled le »pripluli v konkretnije vode«. Po predstavitvi procesa kriminalizacije družinskega nasilja in zakonskih rešitev glede izboljšanja položaja žrtv nasilja v kazenskem postopku, je Filipčičeva poudarila tudi pomen simbolnega sporočila leta 2008 sprejetega zakona o preprečevanju nasilja v družini: nasilje v družini je izgubilo status »zasebnega problema«, ki mu država ne namenja pozornosti, in postalo predmet pravnega urejanja. Odmikajoč se od pravne dogmatičnosti je predavateljica opozorila tudi na dejstvo, da so zakoni sicer bistveni in nujni, a nikakor ne zadostni. Še posebej, kadar gre za nasilje nad ženskami, otroki in mladimi, *law in books* še zdaleč ne pomeni tudi *law in action*. Kot prva je predlagala tudi sveženj konkretnih ukrepov, ki vsaj posredno prispevajo k zastavljenim ciljem konference: brezplačna pravna pomoč ženskam – žrtvam v kazenskem postopku, posebno izobraževanje in izpopolnjevanje sodelujočih v procesu sprejemanja zakonodaje, »proaktivno« svetovanje, povezovanje civilnih in kazensko-pravnih odzivov na nasilje ter povezovanje ne samo nevladnih organizacij in policije ter sodišč, ampak tudi z organi socialne varnosti, zdravstvenimi ustanovami, šolami itn. Vsekakor nazornejši vsebinski oris izraza »povezan pristop k nasilju« in s tem zagotovo oprijemljivejša izhodišča za praktično delo.

Razprava po skupnih predavanjih je sicer trajala debelo uro, ni pa ponudila konstruktivnih in inovativnih »praks in priporočil«, kakor so obetale napovedi. V glavnem je šlo za »mlatenje prazne slame« o nujnosti prehoda iz preteklih faz dopuščanja nasilja do prihodnje faze t. i. *zero tolerance approach*.

ach, potrebi po sprejemanju »ustreznih protokolov« in, kdo bi si mislil, »interdisciplinarnem pristopu« k reševanju problema nasilja. Najbolj dejavne pri izmenjavi mnenj o boju proti nasilju in (zares!) pretresljivih delovnih izkušnjah so bile nekatere posameznice, ki pa so »pokazale svoj, ne bom rekla **pravi**, vsekakor pa **drugi** obraz« naslednji dan v posamičnih tematskih delovnih skupinah. Ker nakazanega »incidenta« tedaj še nisem pričakovala (se bom pa k njemu vrnila!), sem bila ob koncu prvega konferenčnega dne sicer nič kaj bolj navdihnjena, a vseeno prijetno razpoložena. Posebej, ker sem bila potrebna okrepčila, napovedan pa je bil sprejem v vili Podrožnik. Kriza gor ali dol, ministrstvo za notranje zadeve vabi!

Po slabi uri kavarniškega kramljanja o »od nasilja lahkotnejših temah« in organiziranem prevozu izpred hotela smo naposled le vstopili v prostore protokolarnega objekta, kjer so se v soju luči bleščale večerne obleke in se je človeku od vonja opojnih parfumov kar malce zvrtilo. Kljub temu, da mi za formo običajno ni preveč mar, me je za trenutek prešinilo, da meni ljube kavbojke morda le niso bile najboljše ideja. Neprijeten občutek zaradi »nepraznjega« oblačila je trajal le do rokovanja z vedno elegantno ministrico, potem pa minil ob pogledu na obložene mize. Napetost ob nerodnem vljudnostnem »izmenjavanju misli« je k sreči malce sprostito simpatično strežno osebje, ki ni skoparilo niti z vinom niti s šaljivimi komentarji. Prešerno vzdušje je zaznamovalo tudi odhod proti avtobusu, ko smo – kakor je pri tovornem prevozu običaj – najbolj »poredni« seveda zasedli zadnje sedeže. Jugonostalgija ob prepevanju pesmi iz časa nekdanje skupne države je najbrž povzročila, da je vožnja do hotela minila, kakor bi trenil. Razposajane jugoslovanske prijateljice se, kljub kolegovemu vztrajnemu moledovanju, niso bile pripravljene udeležiti nadaljnega druženja. Tudi midva sva se zato poslovila v dostojnih urah: pomanjkanje spanca bi naslednji dan namreč lahko ogrozilo kakovost mojega »prvega javnega nastopa v odrasli dobi«, kar bi lahko imelo »nepopravljive posledice za mojo poklicno pot«. Zaradi utrujenosti od celodnevne udeležbe na konferenci sva tudi midva ugotovila, da bi bilo modro oditi domov. Jutri je nov dan...

21. marec. Dan D. Drugi dan je bil rezerviran za šest razprav v delovnih skupinah, na katerih je svoje prispevke predstavilo več kakor 30 strokovnjakov, raziskovalcev, oblikovalcev politik in aktivistov nevladnih organizacij. Delovne skupine naj bi »bile spodbudno okolje za poglobljene razprave«, ki sem ga podpisana kaj kmalu doživela na lastni koži, ko sem s prispevkom sodelovala v delovni skupini o nasilju nad ženskami. Osebni preudarki v kronološkem poročilu o vsebini delovnih skupin so v določeni meri plod »bridke izkušnje« referenta, ki, prepričan v koristnost svojega dela, stopi pred »stare mačke« raznoterih družboslovnih strok, gibanj, organizacij in drugih »entitet« ter odide razočaran nad njihovo ozkostjo in hinavščino. Seveda pa naj kritika nikakor ne vrže

sence na vse na konferenci sodelujoče ali kakor koli razvrednoti pomena njihovih iskrenih poklicnih prizadevanj.

Prvi jutranji intelektualni izziv je bil namenjen **preprečevanju nasilja nad otroki in zagotavljanju pomoči otrokom – žrtvam nasilja** z obravnavo v zadnjem času pogosto omenjanega vrstniškega nasilja (angleško *bullying*). **Mojca Pušnik** z Zavoda RS za šolstvo je predstavila rezultate raziskave o nasilju med vrstniki v slovenskih gimnazijah. Na splošno naj bi bilo tega nasilja manj kakor pred štirimi leti, za njegovo reševanje pa naj bi bil bistven »povezani« pristop – izrecno je bila poudarjena tudi naloga učiteljev pri preprečevanju medvrstniškega nasilja. Razveseljivo je zlasti dejstvo, da se pojav ne »demonizira« in »dramatizira« več tako zelo, kakor je bilo to značilno za razlago rezultatov nekaterih zgodnejših raziskav pri nas in v tujini. Očitno je prevladalo mnenje, da gre pri večjem odstotku (fizičnega in psihičnega) »obračunavanja med vrstniki« najverjetneje le za večjo občutljivost družbe in ne za dejansko povečanje vrstniškega nasilja. Vendar si je seveda treba še naprej prizadevati za njegovo odpravo.

Mirjana Radovanović je kot zaskrbljujočo izpostavila statistično značilno povezavo med psihičnimi motnjami otrok in zlorabo drog ter alkohola, ki sta dejavnika tveganja zanje. Ne samo v Beogradu, temveč tudi drugod, se za odpravljanje teh težav znotraj javnega zdravstvenega sistema očitno namenijo premalo sredstev. Kot »evroskeptiku« se mi ob tem poraja dvom, ali bo Evropska unija v primerjavi s t. i. »balkanskimi državami« za reševanje tega problema porabila kaj več virov – tako finančnih kakor v obliki pozornosti in časa. Zdi se mi, da je za to naddržavno tvorbo sicer značilna inflacija števila predpisov, ki podeljujejo in varujejo pravice na papirju, a na žalost hkrati pomenijo deflacijo dejanskih ukrepov v tej smeri. Še posebej v zdajšnjih »kriznih časih«, ko je vsa pozornost na gospodarskih finančnih pomočeh. »Postranski problemi« (medosebnega) nasilja se bodo najbrž tako ali tako »rešili sami od sebe«.

Nato sta **Dalida Rittossa** in **Milana Trbojević Palalić** z reške pravne fakultete predstavili vpliv kazenskega procesnega prava na prijavljanje kaznivih dejanj spolnega nasilja nad otroki. Poudarili sta zlasti tezo, da zmanjševanje verjetnosti ponovnega nasilja povečuje pripravljenost staršev in skrbnikov za prijavljanje posameznih kaznivih dejanj. Rešitve, ki sta jih predlagali za doseganje tega cilja (med drugim institut pooblaščenca mladoletnega oškodovanca, institut posrednega zaslivanja in prepoved neposrednega zaslivanja otroka-žrtve spolnega delikta itn.), so bile sicer povsem ustrezne, vendar ne preveč nove, vsekakor pa že slišane v okviru študija na ljubljanski fakulteti.

Iz predstavitve **Kadri Soo**, ki je predstavila pomoč zlorabljenim otrokom v Estoniji, je bilo mogoče izluščiti končne sklepe prve delovne skupine: pri preprečevanju nasilja nad

otroki je ključno sodelovanje policije, socialnih delavcev, učiteljev, psihologov in drugih strokovnjakov ter njihovo usposabljanje. Zanimivo se mi je zdelo zlasti zadnje »priporočilo«, da naj Evropska unija k preprečevanju nasilja nad otroki prispeva s »spreminjanjem lestvice vrednot v družbi in pri vsakem posamezniku znotraj družbe«. Včasih se zdi, da si Evropa s ponosnim razglašanjem takšnih »visokih ciljev« v skoraj vsakem svojem »pisanju« meče pesek v oči, ko ima v resnici le dva namena – povečevanje dobička in gospodarsko rast. »Vrednoti«, ki ju razglaša, pa na žalost nimata nikakršne dejanske vrednosti za večino njenih državljanov.

Hkrati z opisano delovno skupino je na simpoziju potekalo tudi delo skupine, ki je obravnavala **pomoč in podporo žrtvam (spolnega) nasilja**. Ker človek (vsaj) fizično (zaenkrat) ne more biti hkrati na dveh krajih, sem se z vsebino dela te skupine seznanila zadnji dan konference, ko so bili predstavljeni njeni sklepi. Zato naj za to temo zainteresirani bralec prebere zbornik konference, ki naj bi na enem mestu združil vse »dobre prakse in priporočila« vseh posameznih delovnih skupin.

Okoli poldneva je napačil čas kosila in takrat sem se, nič hudega sluteč, bolj ali manj pripravljala na predstavitev svojega prispevka o trenutnem stanju in smernicah obravnave storilcev spolnih kaznivih dejanj, ki je bila kot zadnja predvidena v okviru **skupine, ki je obravnavala nasilje nad ženskami**. Da gre za spolzek teren raziskovalnega dela, sem kakopak vedela že prej. Buren odziv na moje (domnevno naivne) ideje o resocializaciji in rehabilitaciji storilcev ter njuni vzročni povezavi z zmanjšanjem nasilja in posledičnim izboljšanjem javne varnosti, pa me je kljub vsemu pustil vse prej kakor ravnodušno. Pred opisom tega, zame nekoliko »travmatičnega« dogodka, moram predstaviti tudi vsebino predhodnih prispevkov.

Vesna Leskošek z ljubljanske fakultete za socialno delo je govorila o novem nacionalnem vprašalniku o družinskem nasilju. Anketa naj bi bila kmalu poslana 3000 ženskam po Sloveniji, starim od 18 do 80 let, in je prvi del širše raziskave o nasilju, katere nosilka je Katja Filipčič. Rezultati, na katere bo seveda treba še nekaj časa čakati, bodo pokazali, ali ozaveščanje o nujnosti prijavljanja nasilnih dejanj v zasebnem življenju zares lahko prispeva k zmanjšanju »temnega polja« pri tej njegovi pojavnosti obliki.

Naslednja je nastopila **Shaiza Choudhry** z londonske *Queen Mary University*, ki je opredelila pregon družinskega nasilja *ex officio* kot izraz potrebne skrbnosti države pri reševanju tega »za štirimi stenami skritega« problema. Pri tem je na tehtnico postavila tudi pravico žrtve do zasebnosti, ki jo »varuje« pregon na predlog ali zasebno tožbo. Sklenila je, da pregon po uradni dolžnosti v največji meri prispeva k ravnovesju med človekovimi pravicami žrtve, obdolženca in celotne skupnosti ter tako predstavlja ustrežnejšo rešitev.

Povzemanje vsebine naslednjega prispevka mi gre kar malce težko izpod peresa. **Anette Haeggbloom** z Ålandske univerze je poskusila predstaviti »operacijo *Kvinnofrid*«. Ker sem geografijo po koncu gimnazije (očitno) nekoliko zanemarila, sem prvo minuto predstavitve preživela v prepričanju, da govornica prihaja z otokov, povezanih s slovensko »nogometno pravljico« (beri Ferskih otokov, ki jih je slovenska reprezentanca premagala z rezultatom 3:0 v kvalifikacijah za svetovno prvenstvo 2002 v Koreji – ker pa že govorimo o nasilju, naj kot »zanimivost« dodam, da gre prav za tisto prvenstvo, ki ga je zaznamoval znameniti »dogodek verbalnega nasilja« Katanec-Zahovič). Šele ko je omenila Finsko, me je presnilo, da gre najbrž za arhipelag, ki sicer pripada tej državi, naseljuje pa ga večinoma švedska manjšina in je bil, če me spomin ne vara, izpostavljen tudi kot (neustrezen) model za rešitev »kosovskega vprašanja«. Edini skupni imenovalc obeh otočij je torej lega »nekje okoli« skandinavskega polotoka. Vendar sramotna »zemljepisna zmot« ni razlog za mojo poglavitno zadrego. Ta je namreč v tem, da, roko na srce, sploh nisem uspela razbrati, o čem prispevek govori. Zmedeni obrazi v mali konferenčni sobi so mi dali slutiti, da pri tem očitno nisem osamljena. Zares sem bila pomirjena šele, ko je po koncu konference moja slutnja dejansko potrdilo veliko drugih udeležencev. O »operaciji *Kvinnofrid*« zato na žalost, a vsaj iskreno, ne morem podati nobene kritične misli.

Predzadnji prispevek **Biljane Chavkovse** iz Makedonije je nakazal, da se je delovna skupina, ki je obravnavala nasilje nad ženskami, glede »spodbudnega« ozračja, »odprtega za sveže rešitve in ideje«, nevarno približala vrelišču. Raziskovalka je celovito (in zelo samozavestno!) predstavila evropsko primarno in sekundarno zakonodajo ter sodno prakso Sodišča ES na področju spolnega nadlegovanja na delovnem mestu. Poudarila je predvsem pomen Direktive 2002/73/EC, ki določa (formalno) enakopravnost moških in žensk glede dostopa do dela, izpopolnjevanja in napredovanja. Posebej je izpostavila tudi Direktivo 76/207/EEC, ki je prvič izrecno prepovedala spolno nadlegovanje na delovnem mestu in ga opredelila kot obliko diskriminacije glede na spol. Pomembnejši kot številke registra evropskih predpisov pa je bil odziv navzočih na referentkin »hudomušni« dostavek. Verjetno zato, da bi malce popestrila svojo predstavitev, je izrazila razočaranje nad tem, da v auditoriju ni več predstavnikov moškega spola. Dodala je, da bi jih morali organizatorji povabiti, sicer bi bila konferenca lahko označena kot diskriminatorna glede na spol. Usul se je plaz kritik in glasnega negodovanja nad »močnejšim spolom«, ki mi je dal vedeti, da moj prispevek o obravnavi spolnih storilcev po vsej verjetnosti ne bo preveč toplo sprejet. Očitno navzoče feministke niso bile predstavnice liberalnih, pač pa (kar precej) radikalnih smeri. Vendar v tistem trenutku (žal) ni bilo več poti nazaj...

Namen mojega prispevka je bil predvsem prikazati vzročno-posledično povezavo med premišljeno kaznovalno politiko za storilce (spolnih) kaznivih dejanj in zmanjševanjem nasilja

nad ženskami in otroki, njegovo vsebino pa bi lahko povzela nekako takole: spolno nasilje je pereč problem zaradi hudih negativnih fizičnih in (predvsem) psihičnih posledic za žrtev, njenega partnerja, družino in prijatelje ter s tem za skupnost v celoti. Po drugi strani pa se prek sredstev javnega obveščanja ustvarja kaznovalno javno mnenje, ki lahko povzroči »moralno paniko« in ima za posledico nerazumno, predvsem pa znanstveno neutemeljeno in (pre)strogo kaznovanju storilcev. Z obravnavo spolnih delinkventov bi teoretično lahko lažje dosegli njihovo resocializacijo in si hkrati prizadevali za njihovo ponovno vključitev v družbo. Tako bi zmanjšali verjetnost (ponovnega) nasilja in posledično prispevali k javni varnosti. Tak pristop bi bil skladen tudi z »duhom« EU, ki (domnevno) teži k spoštovanju človekovih pravic in dostojanstva vsakega posameznika (torej tudi spolnega delinkventa).

Če so me »kolegice« pred začetkom predstavitve še glasno spodbujale s ploskanjem in vzkliki, češ da »potrebujemo mlade in nadobudne znanstvenice« (ker je to menda tudi eden izmed konstruktivnih načinov nasprotovanja maskuliniziranim družbenim vzorcem!), je bilo po koncu predstavitve v prostoru čutiti napetost, ki jo je bilo seveda treba sprostiti. Najbrž sem dogodek v veliki meri potisnila v podzavest, vsekakor pa se spomnim besed »jezne«, »ogorčene«, »zgrožene« itn., s katerimi so nekatere soudeleženke razprave opisovale svoje občutke ob mojem prispevku. Naposled so se očitno odločile, da se me, kot »mlado, nebogljeno in nevedno«, splača vsaj podučiti, da bi take usodne napake ne ponovila v prihodnosti. Vsaj tako sem razumela njihove samogovore o tem, da je posilstvo **vedno** posledica silnic patriarhalne družbe in **nikoli** okrnjenih čustvenih vezi v otroštvu ali drugih (psiholoških) dejavnikov tveganja pri posamičnem storilcu. Zvesto sledenje feministični teoriji o posilstvih me ni presenetilo, malce pa me je pretresel njihov (skorajda zaničljiv) odnos do (psihološke) znanosti: po njihovo je namreč tudi vsa psihologija (zgodovinsko in družbeno) pogojena s prevlado moškosti ali, če parafraziram, Fairbairn, Bowlby, Marshall in drugi s svojimi teoretičnimi izhodišči domnevno le opravičujejo posiljevanje, ki je v resnici (**nič drugega kakor**) izraz strukturnega nasilja moških nad ženskami.

Nato je bilo veliko vprašanj, po čemer sklepam, da udeleženke niso razumele (ali hotele razumeti), kaj sem v resnici želela povedati. Še posebej sem si zapomnila vprašanje, zakaj pomagati prav spolnim delinkventom in ne, dobesečno, »storilcem, ki ubijajo policiste«. Če zanemarim dilemo o tem, v čem naj bi bila posebna »zavrženost« pobijanja organov preгона v primerjavi s pobijanjem drugih predstavnikov človeške vrste, sem odgovorila, da si je seveda treba prizadevati za pomoč vsem nasilnim prestopnikom, če bi jih s tem spodbudili k »prekinitvi njihovega cikla (takšnega ali drugačnega) nasilja«. Sklenile so, da gredo sredstva za pomoč storilcem nasilja vedno na račun pomoči žrtvam in naj jih bo zato malo.

Zanimivo, nisem vedela, da obstajata dva vzporedna in neodvisna svetova – svet »grdih in zlobnih« storilcev in svet »lepih in nedolžnih« žrtev. Misleč, da vsi ljudje živimo na planetu Zemlja in vplivamo drug na drugega v številnih medsebojnih povezavah, sem očitno osamljena v prepričanju, da pomoč eni skupini posredno (lahko) pomeni tudi pomoč drugi. Bo za žrtve res bolje, če bomo vse storilce nasilja zaprli in ključ vrgli daleč stran, potem pa ključavnico (kmalu) spet neobremenjeno odklenili? Nekaj hinavščine pa je tudi v tem, da družba za vrne pomoč posameznikom – storilcem, pri katerih je morda v preteklosti spregledala dejavnike, ki so pripeljali do njihovega delinkventnega vedenja, in ni ustrezno ukrepala. Če ji že ni uspelo pri preventivi, naj se potruži vsaj pri kurativi.

Ob zaključku dela delovne skupine sem se spraševala, ali morda nisem za ta svet, ko pa me takšna kaznovalna naravnost ne samo plaši, ampak tudi malce prizadene. Odločila sem se, da bo kljub vsemu najbolje, da ostanem strpna in poskušam razumeti nasprotna stališča: pri mojih sogovornicah je šlo namreč v glavnem za spoštovanja vredne ženske, ki (v varnih hišah in svetovalnih centrih) že dolga desetletja požrtvovalno pomagajo žrtvam nasilja. Na svoji poklicni poti so nedvomno videle številne pretresljive prizore. Kar pa »ni daleč od oči«, tudi »ni daleč od srca« in srce običajno vedno nekoliko zamegli trezno presojo. Ne glede na to od udeleženk konference proti nasilju nad ženskami nisem pričakovala verbalno nasilnega odziva na prispevke drugače mislečih kolegic. Dogodek bi lahko razumeli tudi kot potrditev teze, da je »krog nasilja« očitno res vedno sklenjen, in hkrati izhodišče za smiselnost organiziranja dodatne delovne skupine— o **nasilju žensk nad ženskami** — v prihodnje.

Med odmorom za kavo sem imela kmalu dovolj »prebadanja s pogledi« in sprejemanja pisanih brošur nevladnih organizacij, zato sem se, z avtoriteto ohranitve mirnih živcev, raje odpravila domov. Tako **nisem poslušala razprave o informacijski in komunikacijski tehnologiji ter o nasilju nad ženskami, otroki in mladimi glede etničnosti, religije in kulture**. Iz domače »(pred feministkami) varne« hiše sem se na »kraj zločina« vrnila šele zvečer, ko sem si kot strastni »filmofil« ogledala film *Until the Violence stops*. Izkazal se je za enega izmed »simpatičnih« načinov družbenega ozaveščanja o sicer težki (!) temi nasilja nad ženskami in deklamacijami.

22. marec. Konec dober, vse dobro. Ker v soboto po večernem ogledu filma nisem šla takoj domov, je bilo razveseljivo, da se je nedeljski program začel šele okoli enih popoldne. Takrat je imela **Milica Antić-Gaber** kot vodja dve leti trajajočega projekta, ki ga je kot del programa *Daphne II* financirala Evropska komisija, zaključni govor o ljubljanski konferenci, organizirani kot njegov sklepni del. Sledila je zaključna razprava, pri kateri je šlo v glavnem za »terminološke rešitve vse

binskih vprašanj«, ki sem jih nakazovala že v poročilu in jih zato zdaj ne bom ponavljala. Po istorečju sta bila naposled le izražena »zaključna sklepa«, in sicer: EU naj si prizadeva za sprejem posebne in zavezujoče direktive, ki bo zadovoljivo uredila problem nasilja nad ženskami in deklicami, ter poskrbi za izboljšanje pomoči žrtvam. Če nisem doživela pričakovane presenečenja glede »strokovnih dognanj«, pa sem doživela nepričakovano osebno presenečenje. Med »zadnjim kosilom« so me k sebi povabile stare znanke iz razprave v delovni sku-

pini in se mi opravičile za »kruti napad«. Izmenjale smo si naslove in telefonske številke, bilo je veliko lepih besed, objemov in drugih čustvenih izrazov, nazadnje so me še povabile na novosadski festival *Exit*. Ne glede na to, ali je bil to izraz »sprave ali (bolj verjetno) le posledica »slabe vesti«, je bila vse-kakor v »duhu konference«, ki se je nazadnje vendarle izkazala za povsem pozitivno in koristno osebno izkušnjo.

Jasmina Arnež

Poročilo s konference "Sodobni izzivi informacijske varnosti"

Freiburg i. Br., Nemčija, 12.-14. maj 2009

Interdisciplinarna konferenca "Current Issues in IT Security" (IT – "information technology") je naslednica tradicionalnih srečanj "varnostnih delavnic", ki jih organizirajo vsake dve leti raziskovalci na Max Planck inštitutu za tuje in mednarodno kazensko pravo v Freiburgu. Inštituta slovenski strokovni javnosti ni potrebno posebej predstavljati. Pomembno sporočilo, ki izhaja iz njegovega delovanja, organizacije raziskovalne dejavnosti in raziskovalnega dela pa je (še) vedno pomembno in aktualno. Inštitut je razdeljen na dva dela, kriminološkega in kazenskopravnega, vsak od njiju ima svojo lastno obsežno knjižnico, lastne prostore, to pa se kaže tudi v enakovredni upravljavski strukturi (soodločanje obeh direktorjev inštituta, direktorja prof. dr. Ulricha Sieberja, zadolženega za vodenje kazenskopravnega raziskovanja in direktorja prof. dr. Hansa-Jörg Albrechta, zadolženega za vodenje kriminološkega raziskovanja na inštitutu). Torej, kriminologija in kazensko pravo, komplementarni znanstveni disciplini, ki se odzivata na enake družbene pojave, čeprav z različnimi končnimi cilji in iz drugačnih zornih kotov in gledišč, sta dvojčka, ki težko shajata drug brez drugega pri proučevanju kriminalitete in odziva nanjo. Kljub morda "očitnosti" tega dejstva se zdi, da ga ni odveč vedno znova izpostavljati in poudarjati. Utrjuje nam tudi slovensko usmeritev (sicer občutno manjših skupin raziskovalcev, ki se ukvarjajo z obema področjema, in se, ne pozabimo, soočajo s povsem primerljivimi kompleksnimi družbenimi fenomeni in primerljivo kompleksno normativno zgradbo), da je celovit znanstveni pristop obeh disciplin (nujen, ne pa tudi zadosten) pogoj diagnosticiranja kriminalitete in odziva nanjo, izdelave normativne zgradbe in kriminalitetopolitičnih napotkov (ki bi jih družbeno angažirana akademska skupnost lahko in morala podajati, če se sama ne želi pregnati v intelektualni geto).

Konference o "informacijski varnosti", "kibernetski varnosti", "IT varnosti" in podobnih označevalcih praviloma močno

begajo. Razprave o IT varnosti še toliko bolj kot razprave o varnosti nasploh, potekajo v različnih znanstvenih disciplinah in na povsem različnih mimobežnih nivojih. Ko sistemski informacijski inženirji govorijo o "IT varnosti", imajo v mislih povsem druge objekte varstva kot na primer kazenski pravnik ali kriminolog. Namesto posegov v človekove pravice oziroma "objekte kazenskopravnega varstva", tehnologi govorijo o varnosti, ki je nujna za podatke, informacije in mreže. Njihov cilj je zagotoviti pretočnost podatkov, njihovo celovitost in tehnično brezhibno delovanje tehnološke plati računalnikov in njihovih mrež. Tovrstna varnost za kazenske pravnike in kriminologe ni pomembna. Je stvar tehnike in jo dojemamo kot nekaj, kar je bližje naravnim kot pa družbenim zakonom.

Drugi "izziv", ki se je jasno pokazal tudi na tej IT varnosti posvečeni konferenci je, da informacijsko-tehnološki razvoj v zadnjih štiri desetletjih izrazito pospešuje. Celo tako, da si na konferenci o IT varnosti na enem od največjih kazenskopravnih in kriminoloških raziskovalnih inštitutov na svetu, nihče od udeležencev ne upa zase trditi, da je "IT varnostni ekspert"! Tehniki (na primer sistemski varnostni inženirji) so previdni, saj dnevno prepoznajo nove pomanjkljivosti tehničnih sistemov (upoštevajmo, da je internet globalni svetovni sistem v mreže povezanih računalnikov in da se "eksperimenti" na enem koncu sveta v nekaj sekundah lahko odrazijo na drugem koncu sveta). Družboslovci (npr. kazenski pravnik, kriminolog) pa ob razumevanju delovanja tehnologije slej ko prej trčimo na meje našega razumevanja, "kako ta reč zares deluje". Znanstvena srečanja o "IT varnosti" so zato nujno vedno "interdisciplinarna" – atribut, ki zlovesče opozarja, da vsega gotovo ne boste razumeli.

Druga stran tega tehnološkega "pospeševanja" pa odkriva pomembno nerazumevanje, ki vodi do pretirane uporabe in zanašanje na kazensko pravo. Za vse nevspečnosti, tudi bolj ali manj tehnične anomalije ali preprosto zgolj nesreče

pri delovanju informacijskih sistemov, se poskuša najti krivica v kazenskoprnem smislu. Na primer, referent o kritični informacijski infrastrukturi, Marco Gercke, je predstavil kompleksnost različnih infrastrukturnih sistemov, za katere je zelo nevarno, da odpovedo. Kar nedvomno drži. A vendarle morebitno nedelovanje teh podpornih infrastrukturnih sistemov še ne pomeni, da je pred nami kazenskoprni primer. Ti sistemi zaradi svoje kompleksnosti in tehnične dovršenosti upravičeno zbujejo spoštovanje do njihovih "očetov in mater", a vendarle potencialne nevarnosti njihovega nedelovanja ("kaj bi bilo, če bi bilo X") nimajo nobene nujne povezave s kazenskim pravom in družbeno odklonskostjo. So nesreče, za katere upamo, da se nikoli ne bodo zgodile in vzbujajo strah in tesnobo pred tehnološkim napredkom.

Opisani tehnološki "pospeški" pa odkrivajo ne le našo omejenost pri poznavanju številnih tehnoloških produktov in njihovih zmogljivosti, pač pa tudi dejstvo, da so družbeni, kulturni in psihološki učinki teh tehnologij še toliko manj pojasnjeni in znani. Tako imamo izrazit razkorak: množično in vseprisotno uporabo IT proizvodov (na primer od mobilnih telefonov, ki so vedno »pri roki«, do računalnikov, kamor shranjujemo poslovne podatke, zasebne fotografije in video posnetke) na eni strani in pogosto popolno nepoznavanje, kako takšna tehnologija deluje, kaj omogoča, kaj povzroča. Na primer t. i. "pametni" telefon lahko kupimo za 1 evro pri vsakem večjem ponudniku storitev mobilne telefonije. A način delovanja, možnosti zlorabe, kapaciteta obdelovanja in shranjevanja podatkov veliki večini uporabnikov sploh ni znana. Morda si mislite, nič takšnega, veliko gospodinj tudi ne razume kako deluje pralni stroj. A vendarle gre za bistveno razliko. "Pametni" telefon je povezan v mrežo z drugimi terminalskimi napravami prek različnih komunikacijskih mrež (povezan je v mobilno telefonsko omrežje), povezan je lahko v globalni navigacijski satelitski sistem (GPS - Global Positioning System, ki omogoča lociranje objektov na površju zemlje, je v lasti ZDA, Evropa pa hiti s projektom Galileo, vrednim 3,4 milijarde evrov!), povezan je v lokalno WiFi omrežje. "Pametni" telefon shranjuje tudi številne prometne podatke (v obliki log files), ki omogočajo oblikovanje zelo dobre predstave o njegovem uporabniku (iz podatkov, kam kliče, katere spletne strani uporablja, kje se fizično giblje, si lahko ustvarimo dobro sliko o njegovih interesih, hobijih, verski opredeljenosti, strokovnih zanimanjih itn.). Takšnemu telefonu je mogoče slediti, vanj vdreti, po njem brskati, vanj vnašati, in iz njega izbrisati oz. mu spreminjati podatke. Argument »nimam kaj skrivati«, ki se pogosto navaja pri odvrcaanju opozoril na količino podatkov in njihovo ranljivost, ki jih pomeni globalna uporaba teh naprav, zgreši poanto. V rizični družbi smo namreč vsi mi potencialne žrtve (nereda, bolezni, kriminala itn.). Ravno ta povezava poskusov vnaprej preprečiti zločin in nered (kulturnih razmer) na eni in na drugi strani obsega podatkov in in-

formacij o nas, ki so na voljo v digitalnih napravah, povezanih v svetovne komunikacijske mreže (razvoj tehnologije), je tista, ki nosi "seme totalitarnosti". Sledenje "pametnemu" telefonu, ki je vedno skrbno spravljen pod suknjičem, pa ne omogoča le draga policijska oprema, katere uporaba je (ali naj bi bila) skrbno procesno kazenskoprno regulirana, temveč tudi prosto dostopna programska oprema, ki jo lahko nepovabljeni uporabnik lahko vnese v napravo v nekaj minutah. Tehnični napredek daleč prehitava naše razumevanje delovanja tehnike, a še bolj problematično je, da prehitava naše zmožnosti refleksije in analize, kaj na kratek in daljši rok ta tehnologija pomeni za našo družbo, kulturo in odnose družbene moči. Utegne se nam namreč zgoditi, da se nekega lepega dne prebudimo v novi družbi, ki je ne bomo več prepoznali.

Konferenca je bila razdeljena na štiri sklope: (1) tehnični vidiki informacijske varnosti, (2) individualne viktimizacije in škode, (3) prihodnost informacijske varnosti in (4) kulturne, sociološke in politične implikacije informacijske varnosti ter nadzorstvene teme.

Sekcija o **tehničnih vidikih informacijske varnosti** je izhajala iz znanega dejstva, da informacijska tehnologija že dolgo časa ne služi več zgolj namenom »informacijske podpore« (poslovanju gospodarskih družb) ali osebne rabe v obliki domačega računalnika, temveč je postala hrbtenica delovanja številnih družbenih infrastrukturnih sistemov. Na primer letalskega prometa, kjer smo priča mreži povezanih računalnikov na letalu, med letali in med letali in kontrolnimi stolpi, železniškega in cestnega prometa, kjer je trend intenziviranja tehnološkega nadzora (na primer s sistemi za meritev hitrosti brez človeškega posrednika, tj. sistemi, ki avtomatično fotografirajo prehitro vozeča se vozila, podatke o lastniku avtomatično preverijo v bazi podatkov in prav tako avtomatično odpošljejo pošto s plačilnim nalogom in fotografijo, nadalje s komunikacijo med vozili, elektronskim in satelitskim cestninjenjem, z regulacijo v mrežo povezanih cestnih svetlobnih opozoril itn.). Informacijski sistemi predstavljajo »hrbtenico« upravljanja tudi druge sodobne infrastrukture, ki zaradi velikega pomena za delovanje družbe sodi danes pod oznako »kritična informacijska infrastruktura«. Teme, ki so bile obravnavane na sekciji, so obravnavale rizike, ki prežijo na požarne zidove, protokol sistema namestniških strežnikov, slabosti sistemov za prepoznavo vdorov, sheme mikro goljufij in razvoj botnetov (mrež okuženih računalnikov).

Sekcija o **viktimizacijah in škodah** je bila namenjena učinkom kibernetске kriminalitete. Posebnosti viktimizacij kibernetске kriminalitete so po eni strani znane: uporabniki pogosto ne vedo, da so žrtve kibernetскеga napada (to praviloma velja za mreže okuženih računalnikov (botnets), kjer napadalec »ugrabi« računalnik žrtve in prek njega izvaja napade

na tretje računalnike, ne da bi imetnik »ugrabljenega« računalnika za to sploh vedel). Nadalje je značilnost kibernetских viktimizacij tudi ta, da v primerih zaznanih viktimizacij žrtev zanika ali prikriva svoj status žrtve. Podjetja npr. želijo rešiti »zadevo« sama, brez publicitete, vpletanja policije in medijev. Razlogov za neprijavljanje je več: po eni strani izguba zaupanja v lastne sisteme poslovanja s strani (obstoječe in potencialne) klientele (npr. banke bodo zaradi izgube zaupanja poskušale prikriti napad na sistem on-line bančništva) kot s strani partnerskih podjetij, po drugi strani pa žrtve kibernetских kaznivih dejanj pogosto ne vedo na koga se obrniti (policija se dojema kot neprimerna, okorna in neopremljena s primernimi sredstvi, ponudniki komunikacijskih storitev so običajno mogočna podjetja, ki jih viktimizacija posameznika ne zanima).

Posebnosti viktimizacij pa po drugi strani dobivajo z razvojem tehnologije, konverzijo različnih tehnologij in postopnim vstopanjem v družbena razmerja nove razsežnosti. Eno takšnih viktimizacij je predstavil forenzični ekspert v enem najnovejših nemških kazensko-pravnih primerov, povezanih z goljufijami po mobilnih telefonih (t. i. goljufije s pošiljanjem kratkih sporočil ali SMS Chat Fraud). Dejansko stanje primera je na videz banalno: podjetje je vzpostavilo zakonite storitve "ljubimkanje po mobilnem telefonu". Ta »mobilna zmenkarija« je potekala tako, da je osamljeni posameznik (ali redkeje posameznica) na oglaševano telefonsko številko poslal sporočilo z geslom »Liebe«. Cena poslanega SMS sporočila je bila zaračunana v višini 1,99 evra, podjetje pa je obljubljalo, da je »osamljenih dni konec«. Sporočilo naj bi podjetje posredovalo osebi, ki si prav tako želi osebnega stika, njegova vloga naj bi bila enaka "ženitnemu posredništvu". Goljufija je bila v tem, da podjetje ni vzpostavilo stika med različnimi, stika željnimi osebami, temveč so njegovi uslužbenci sami pisali odgovore in težili k temu, da bi se pogovori nadaljevali čim dlje. Do pričakovanega zmenka zato nikoli ni prišlo, oseba je v ključnem trenutku zbolela ali morala »nujno odpotovati«. Večina, ki je pošiljala SMS sporočila, seveda te male goljufije, ki jih je oškodovala za nekaj evrov, ni prijavljala policiji. Upravičeno: zelo verjetno je, da bi bili tam zavrženi, saj so bila oškodovanja majhna, poleg tega pa bi bilo razkrivanje njihovih pristožasnih aktivnosti z veliko verjetnostjo sprejeto kot manj-/ne-/primerno. A vendarle je primer pod površjem individualnih in nepomembnih viktimizacij pokazal razsežnosti razvoja informacijske tehnologije: 15 zaposlenih je odgovarjalo na SMS sporočila z lastnih 100 mobilnih števil; s tem so v nekaj mesecih zaslužili več kot 70 milijonov evrov, obseg zaseženih podatkov pa znaša okrog 100 terabajtov.

Opisani primer kaže na številne razsežnosti digitalizacije komunikacij, v prvi vrsti morda tega, da v digitalnem svetu ni anonimnosti. Z dovolj velikimi finančnimi sredstvi je mogoče slediti popolnoma vsaki digitalni transakciji. Primer tudi razkriva, kako policijska kultura in organizacija še vedno nista

naklonjeni preiskovanju takšnih dejanj. Odkriva tudi naraščajoč pomen digitalne forenzike v "informacijski družbi": referent je povedal, da je v Nemčiji računalniških strokovnjakov, ki so sposobni analizirati specifično računalniško programsko opremo (v tem primeru so strežnike poganjali Linux programi) nekaj več kot deset. Težava pri preiskovanju teh kaznivih dejanj je tudi ta, da je njihovo dokazovanje mogoče zgolj z zasegom digitalnih podatkov, te pa je mogoče brez večjih stroškov hitro seliti po vsem svetu. Podatke iz strežnikov, ki so na nemških tleh, je tako na primer preiskovana organizirana skupina še isti dan selila na strežnike v Turčijo. Običajni postopki mednarodnega sodelovanja in pomoči v kazenskih zadevah so očitno neprimerni in bi vsaj znatno otežili kazenski pregon, če ne že povsem onemogočili preiskovanje; a v predstavljenem primeru je bila selitev podatkov izvedena na strežnike nemškega podjetja, ki se nahajajo v Turčiji. Novost, povezana s preiskovanjem tega kaznivega dejanja je bila tudi okoliščina, da je bilo mogoče v preiskovane strežnike poseči od zunaj, na daljinski oddaljen način, saj so osumljenci s svojimi (»pametnimi«) mobilnimi telefoni ugašali računalnike na daljavo in sprožali programe za avtomatično brisanje sledi.

Raziskovanje kibernetских viktimizacij je danes posebej relevantno, ker so podatki o viktimizacijah izjemno različni. Gibljejo se od ocen, da smo priča »digitalnemu Pearl Harborju«, »digitalnemu cunamiju« in da je na letni ravni nekaj sto tisoč ali milijonov napadov, do tega dejstva, da so sodni postopki zoper storilce kibernetских kaznivih dejanj izjemno redki (a pogosto medijsko izjemno odmevni). Modeli za analizo kibernetских viktimizacij so zato toliko bolj pomembni in temu je svoj referat namenila predstavnica Ministrstva za domovinsko varnost ZDA, Ramona Rantala, ki je predstavila projekt vzpostavitve sistema obveščanja in statistične analize napadov na informacijske sisteme. Projekt, ki je trajal 5 let in je stal nekaj milijonov dolarjev, ni bil uspešen. Odziv podjetij na pozive o poročanju o kibernetских viktimizacijah je bil izjemno slab, tako da so dobljeni rezultati skoraj povsem irelevantni. Statistiki so imeli izjemne težave z definiranjem kibernetских napadov, kar vse kaže, da prihaja do mešanja kibernetских napadov s tehničnimi anomalijami in nesrečami.

V sekciji o **prihodnosti informacijske varnosti** so referenti analizirali delovanje okuženih mrež računalnikov (botnets), kibernetски terorizem, "radikalizacijo na internetu" (tj. uporabo interneta za skrajne desničarske in levičarske skupine, za razpečevanje navodil za izdelavo orožja, za širjenje sovražnega govora) in grožnje kritični informacijski infrastrukturi. Izjemna referata sta bila dva. Jan Spoelen z gostujočega Max Planck inštituta je predstavil razvoj delovanja okuženih računalniških mrež, ki so se razvile v veliko dejavnost. Mreže okuženih računalnikov je mogoče danes najeti, tako da posameznik ne potrebuje več obsežnega tehničnega znanja, da bi

izvedel napad. Razvila se je prava podzemna ekonomija z delitvijo dela med posamezniki, vključenimi v delovanje botnetov.

Drugi izjemen referat v sekciji o prihodnjem razvoju informacijske varnosti je predstavil prof. Gerhard Schneider s prikazom učinkov "računanje v oblakih" (angl. Cloud Computing). Kaj je sploh "cloud computing"? Kot vemo, so podatki, ki jih pošiljamo po internetu, vedno na nekem strežniku, katerega fizična lokacija je načeloma določljiva. "Računanje v oblaku" pa izkorišča tehnično dejstvo, da je mogoče podatke brez večjih stroškov seliti po strežnikih po svetu. Trenutno je npr. cena električne energije na svetovnih trgih najmanjša v Braziliji in zato podjetja, ki ponujajo svoje storitve (npr. brezplačna e-pošta www.gmail.com), prenašajo vse podatke v Brazilijo (tako se vsa naša elektronska sporočila, ki jih imamo imetniki brezplačnega elektronskega poštnega računa nahajajo v Braziliji). Implikacije takšnih selitev podatkov so: kako določati pristojnost na teritorij vezanih kazenskih preiskovalnih organov? Kaj pa zlorabe: policija, ki ne uspe pridobiti sodne odredbe za preiskavo strežnika na ozemlju lastne države, čaka na prenos teh podatkov na strežnike v drugi državi. Tam izvedejo analize policisti, ki morda sploh ne potrebujejo sodne odredbe, in jih posredujejo nazaj v matično državo?

Sekcija o **kulturnih, socioloških in političnih implikacijah** ter nadzorstvenih temah je bila še najbolj "kriminološka". Na sekciji sem podpisani predstavil referat o kazenskoopravnih odzivih na kibernetško kriminaliteto s tezo, da prihaja do pretiranih reakcij. Po eni strani do pretiranih reakcij (v kazenskem materialnem pravu), ki širijo inkriminacije, po drugi strani pa neobstoječih reakcij (v procesnem kazenskem pravu) na nove situacije, ki podirajo ravnovesje sil med obdolžencem in organi pregona in v končni posledici tudi vodijo do pretiranih reakcij udeležencev kazenskoopravnega sistema. Takšna končna ocena, ki kaže na neprimerno delovanje kazenskoopravnih sistemov, je bila pospremljena z analizo nekaterih inkriminacij v pravnem redu EU in Konvenciji o kibernetški kriminaliteti Sveta Evrope, ter z analizo procesnih položajev, na katera kazenska procesna stroka še ni dala odgovora. Na sekciji je nastopil tudi referent Soumyo Moitra iz Software Engineering Institute na Carnegie Mellon University v ZDA, ki je analiziral zanimive dualizme interneta, na primer uporabo, ki je lahko hkrati legitimna in pomeni zlorabo, nadzor in svobodo, ki ju omogoča internet, ter hkratni razvoj zaščitnih orodij in zlonamerne programske opreme. Opozoril je na tehnične instrumente v boju zoper kibernetško kriminaliteto (kot so na primer obvezna hramba podatkov in on-line oddaljeni preiskovalni ukrepi), kar močno spreminja internet in pristo rabo informacijske tehnologije, ki smo jo poznali doslej.

Dr. Aleš Završnik